

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Izraelská politika za vlády Benjamina Netanjahua

Bc. Miriam Pospíšilová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce
Izraelská politika za vlády Benjamina Netanjahua
Bc. Miriam Pospíšilová

Vedoucí práce: Mgr. Zbyněk Tarant, Ph. D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Zbyňkovi Tarantovi, Ph. D. za odborné vedení a poskytnutí rad a připomínek, které mi pomohly při zpracování této práce. Současně děkuji rodině a přátelům za podporu při studiu.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	IZRAEL A POLITIKA	3
2.1	Základní údaje	3
2.2	Politický systém	4
2.3	Zákonodárná moc – Kneset	5
3	POLITICKÁ STRANA LIKUD A HISTORIE JEJÍ VLÁDY	6
4	BENJAMIN NETANJAHU	14
4.1	Rodina a dětství Benjamina Netanjahua	14
4.2	Politická kariéra	16
4.3	Rodinný život	18
4.4	Benjamin Netanjahu poprvé premiérem	18
4.5	Benjamin Netanjahu podruhé premiérem	23
4.6	Benjamin Netanjahu potřetí premiérem.....	24
4.7	Benjamin Netanjahu počtvrté premiérem	26
5	POLITIKA MÍROVÉHO PROCESU A OSADNICTVÍ	28
5.1	Židovské osady	28
5.2	Mírový proces.....	30
5.2.1	Počátky mírového procesu	30
5.2.2	Mírový proces a osadnictví za vlády Benjamina Netanjahua 1996-1999.....	30
5.2.3	Nástin vývoje mírového procesu po konci vlády Benjamina Netanjahua	38
5.2.4	Mírový proces a osadnictví za vlády Benjamina Netanjahua od roku 2009.....	39
6	HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ POLITIKA	47
7	MEZINÁRODNÍ POLITIKA	51
7.1	Vztahy mezi Izraelem a Spojenými státy americkými	51
7.2	Vztahy mezi Izraelem a Íránem	55
7.3	Vztahy mezi Izraelem a Českou republikou.....	58

8	ZÁVĚR	61
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	63
10	RESUMÉ	79
11	PŘÍLOHY	80
12	SEZNAM PŘÍLOH	82

1 ÚVOD

Tato diplomová práce se věnuje izraelské politice za vlády premiéra Benjamina Netanjahua. Stát Izrael se řadí mezi demokratické země na Blízkém východě. Tento relativně mladý stát, který spatřil světlo světa v roce 1948, se už od svého vzniku potýkal a stále zčásti potýká s řadou problémů a konfliktů. Prvopočátek konfliktu mezi Izraelem a Palestinou se nachází již v roce 1948, kdy Izrael vznikl a rozpoutala se tak první arabsko-izraelská válka. Od té doby se rozpoutal boj o území, který je problematickým dodnes. Je mnoho důvodů, díky kterým stále nedošlo k uzavření míru mezi oběma stranami. K hlavním příčinám patří i izraelské budování židovských osad na území dlouhodobě okupovaném Izraelem. Toto území Izrael zabral po vítězství v Šestidenní válce v roce 1967.

Cílem této diplomové práce je seznámit s politikou Benjamina Netanjahua. Benjamin Netanjahu se stal poprvé premiérem v roce 1996 a jeho vláda trvala do roku 1999. Podruhé byl zvolen v roce 2009 a zastává post premiéra dodnes.

Diplomová práce je rozdělena do několika částí. První kapitola poskytuje základní informace o Izraeli a politickém systému v této zemi. Předmětem druhé kapitoly je politická strana Likud, které Benjamin Netanjahu předsedá. Považovala jsem za důležité přiblížit historii vlády politické strany Likud, její politický program, její hlavní představitele i problémy, které musela řešit.

Další kapitola se věnuje životu Benjamina Netanjahua, zmiňuji nejen rodinu a dětství tohoto izraelského politika, ale i jeho politickou kariéru, a to jak získal premiérský post.

Za stěžejní kapitolu této diplomové práce považuji analýzu mírového procesu a osadnické politiky Izraele. Tato část se podrobně zabývá průběhem mírového procesu, rolí Spojených států amerických, dále popisuje, k jakým dohodám mezi Izraelem a Palestinou došlo. Kapitola popisuje mírový proces a osadnickou politiku jak za první vlády Benjamina Netanjahua, tak za jeho vlády od roku 2009 dodnes.

Diplomová práce kromě přehledu izraelské politiky nabízí také náhled do hospodářské a sociální politiky země Izrael. V práci jsem zmínila i velké sociální protesty, které se uskutečnily v roce 2011.

V závěrečné části je přiblížena mezinárodní politika Izraele. S ohledem na skutečnost, že práce je zaměřena zejména na politiku mírového procesu, jsou zde nastíněny mezinárodní vztahy jen se třemi státy, a to: Spojenými státy americkými, které hrají velmi důležitou roli v politice Izraele, dále Íránem, jakožto státem, s nímž nemá Izrael dobré vztahy a pochopitelně Českou republikou.

2 IZRAEL A POLITIKA

2.1 Základní údaje

Stát Izrael vznikl 14. května 1948, kdy byl slavnostně vyhlášen v telavivském muzeu.¹ Prohlášení o nezávislosti Izraele tehdy podepsal David Ben Gurion, coby nový ministerský předseda a ministr obrany.²

Izrael čítá podle posledních statistických údajů z března 2016 na 8,5 milionu obyvatel, z nichž převážnou většinu tvoří Židé (75 %), Arabů žije v Izraeli 21 %, na zbývající 4 % připadají ostatní národnosti. Z hlediska náboženství 75 % obyvatel vyznává judaismus, dále 17,5 % tvoří muslimové, žije zde i náboženská menšina křesťanů a drúzů. Úředními jazyky v Izraeli je arabština a hebrejšťina, člověk se tam ale může setkat také s cizími jazyky - hojně používanou angličtinou či ruštinou.

Izrael je jednou z mála zemí na Blízkém východě, na jejichž území panuje demokracie po vzoru západního světa a také je místem, kde se lidem dostává nemalé individuální svobody.³

¹ Po první světové válce, kdy se rozpadla tehdejší Osmanská říše, byla Palestina svěřena do rukou Velké Británie jako mandátní území. Po druhé světové válce bylo pro Velkou Británii stále obtížnější udržet tento mandát z hlediska nepokojů mezi Židy a Araby a rozhodla se proto v roce 1947 předat tento problém do rukou Organizace spojených národů. Ta ustanovila zvláštní komisi, která vytvořila plán rozdělení území. Dne 29. listopadu 1947 byl tento plán odsouhlasen 33 hlasy pro, 13 proti a 10 hlasů se zdrželo. (Schulze, E, K. Arabsko-izraelský konflikt. Str. 12-18.)

² Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 193.

³ Izrael. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

2.2 Politický systém

Stát Izrael je parlamentní demokratická republika se zákonodárnou, výkonnou a soudní mocí, tyto složky reprezentuje prezident, izraelský parlament zvaný Kneset, vláda složená z ministrů a soudní dvory. Tyto jednotlivé složky jsou od sebe navzájem odděleny.⁴

Obecně politika každé země se odvíjí od toho, jakým směrem se země formuje a jaký má způsob vlády. Izrael považujeme za jedinou demokratickou zemi v oblasti Blízkého východu. Tato země vykazuje prvky demokracie, fungují v ní například demokratické instituce. A je vytvořena na základě, který je sekulární. Ovšem objevuje se zde otázka, zdali je tato demokracie opravdovou. Jejím největším problémem je vzájemný vztah mezi Židy a Araby. V zemi hraje stěžejní roli náboženství, které je nejvíce zastoupeno judaismem. V Izraeli dochází ke znevýhodňování izraelských Arabů, například z důvodu, že neabsolvují povinnou vojenskou službu, které jsou však paradoxně zproštěni. Kvůli tomuto problému jsou izraelští Arabové znevýhodňováni například v nabývání práv k nemovitostem. Izraelští Arabové také nemohou být členy židovských politických stran. Stručně lze říci, že Arabové v Izraeli nemají stejná práva jako Židé.⁵ Například Šlomo Sand, izraelský historik pojednává o tom, že tento stát je vymezen jako „židovský“ a ostatní občany spíše diskriminuje. A izraelskou demokracii spíše přejmenovává na etnokraticii.⁶ S podobnou charakteristikou přišel politolog Donald H. Akenson, který líčí izraelskou demokracii jako „*velkou demokracii pro Židy, avšak zdaleka již ne tolik pro kohokoli dalšího.*“⁷ Zásadním problémem pro tuto demokracii je vztah státu a náboženství, který stále není vyřešen.⁸

Specifikum této země je, že jako jeden z mála států na světě nevlastní psanou ústavu. Politický systém se řídí tzv. základními zákony, jejichž počet činí dvanáct a ty tvoří dohromady ústavní systém. Patří mezi ně: Kneset, Prezident státu, Pozemky,

⁴ Politická struktura. Velvyslanectví Státu Izrael v České republice.

⁵ Čejka, M. Judaismus a politika v Izraeli. Str. 20-21.

⁶ Fiala, J. Izrael není demokracie. A2larm.cz.

⁷ Čejka, M. Judaismus a politika v Izraeli. Str. 19-21.

⁸ Tamtéž.

Hlavní město Jeruzalém, Moc soudní, Státní hospodářství, Armáda, Svoboda povolání, Lidská důstojnost a svoboda, Státní kontrolor, Státní ekonomika a Referendum.⁹ Základní zákony mají v Izraeli specifické postavení, jelikož k jejich schvalování nemůže být přítomna jen většina poslanců, nýbrž je ustanoveno, že je potřeba tzv. zvláštní většiny.¹⁰

2.3 Zákonodárná moc – Kneset

Moc zákonodárnou v zemi zastupuje parlament – Kneset, který sídlí v Jeruzalémě.¹¹ Pojmenování Kneset znamená v překladu shromáždění. Po prvních parlamentních volbách v roce 1949 se konalo zakládající shromáždění Knesetu.¹² Kneset má jednu komoru, kterou tvoří sto dvacet členů parlamentu. Poslanci jsou voleni na čtyři roky.¹³ Jsou voleni ve „*všeobecných, národních, přímých, rovných, tajných a proporčních volbách.*“¹⁴ Termín konání voleb do parlamentu je pevně stanovený základním zákonem. Volby tak připadají na třetí úterý měsíce Češvanu v roce, kdy končí volební období předešlého Knesetu. Toto pevně dané datum u nás připadá na měsíc říjen. Den, kdy se konají volby, je vyhlášen jako den volna. Stanovený věk účasti ve volbách je stejný jako v České republice, a to dosažením osmnáctého roku. Věková hranice pro zvolení do izraelského parlamentu je dvacet jedna let. Volič si zvolí jednu kandidátní listinu, na kterou již nemůže vyznačovat preferenční hlasy a pořadí kandidátů nemohou měnit ani samotné politické strany. Případná rezignace kandidátů, která by způsobila změnu pořadí na kandidátní listině, se považuje za nezákonnou.¹⁵ Aby se politická strana mohla stát součástí parlamentu, musí splňovat podmínku, kterou je překročení hranice 3, 25 % hlasů. Obvykle předseda strany, která ve volbách zvítězí, pak zvolí vládu, členy vlády jmenuje prezident.¹⁶ Po volbách, na prvním zasedání parlamentu slibují jeho členové věrnost.¹⁷ „*Slibuji, že budu věrný Státu Izrael a budu*

⁹ Basic Laws. Kneset.

¹⁰ Čejka, M. Judaismus a politika v Izraeli. Str. 31.

¹¹ „Deset sloupů po stranách budovy, navržené Josephem Klarweinem má připomínat athénskou akropoli, prapůvodní místo veškeré demokracie.“ (Yaron, G. Jeruzalém stře(d)t světa. Str. 183.)

¹² Yaron, G. Jeruzalém stře(d)t světa. Str. 183.

¹³ Rydvan, T. Izraelský politický systém. Politologická revue. Str. 70 -71.

¹⁴ Basic Law: The Kneset.

¹⁵ Rydvan, T. Izraelský politický systém. Politologická revue. Str. 70 -71.

¹⁶ Izrael. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

¹⁷ The Kneset: History and Overview. Jewishvirtuallibrary.

věrně plnit svůj mandát v Knesetu.“ Tak je stanoveno v Základním zákoně o Knesetu, který byl ratifikován třetím Knesetem v roce 1958.¹⁸

3 POLITICKÁ STRANA LIKUD A HISTORIE JEJÍ VLÁDY

Likud, což v překladu znamená „Jednota“, je politická pravicová strana v Izraeli, kterou v současné době vede premiér Benjamin Netanjahu. Tato politická strana vznikla v roce 1973 sloučením několika menších stran, mezi něž patřily například strana Cherut, Svobodný střed, Liberální strana a Stát a hnutí Země izraelské. Do čela nově vzniklé strany Likud byl zvolen Menachem Begin, který do té doby předsedal straně Cherut.¹⁹

Mezi zásadní principy strany Likud, které zastává, je například sociální rovnost, volná tržní ekonomika, ale také uchovávání židovské kultury a hodnot, které vychází z učení Vladimíra Žabotinského.²⁰ Vladimír Žabotinský,²¹ který patří mezi významné postavy v dějinách Izraele, se narodil roku 1880 v ruském přístavu Oděsa do židovské rodiny střední vrstvy. V mládí Žabotinský neprojevoval žádný zájem o cokoliv židovského – ať už se jednalo o náboženská nebo kulturní hlediska. V roce 1903 se v Rusku děly vlny antisemitských pogromů, ty byly impulzem pro Žabotinského – stal se totiž aktivním sionistou. Jeho sionistická kariéra trvala dalších 37 let – tedy do jeho smrti v roce 1940. Žabotinský se stal židovským vůdcem, který toužil po vzniku židovského státu. Během svého života se postaral o zrod židovské organizace pro sebeobranu. Toto formování jednotek mělo vliv například na vznik židovské legie v letech 1917 – 1918, vytvoření Hagany v Palestině v roce 1920 nebo také Irgunu v roce 1920.²² Žabotinský byl ale mimo jiné i členem rady Světové sionistické organizace.²³ V dubnu v roce 1925 Žabotinský založil revizionistickou stranu – Alianci revizionistických sionistů.²⁴

V jednom ze svých proslovů řekl Benjamin Netanjahu o Žabotinském: „...*Ve světle kampaně islámského teroru 21. století vzhledem k regionálnímu a globálnímu*

¹⁸ Basic Law: The Knesset.

¹⁹ Likud Party: History and Overview. Jewishvirtuallibrary.

²⁰ Likud Party: History and Overview. Jewishvirtuallibrary.

²¹ Vladimír Žabotinský je natolik historickou postavou, že je po něm pojmenováno až na 57 míst v Izraeli. (Petersburg, O. Jabotinsky most popular street name in Israel. Ynetnews.)

²² Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 8-17.

²³ Čejka, M. Vladimír Žabotinskij – „Železná zed“ (1923). Marek Čejka's Middle Eastern Pages.

²⁴ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 8-17.

pozdvížení. Učení Žabotinského i nadále posiluje naši víru, naplňuje nás silou a vede do bezpečí“²⁵

Kořeny politické strany Likud se objevují již po vzniku Státu Izrael v roce 1948, kdy Menachem Begin založil právě již zmíněnou stranu Cherut, která se stala přední opoziční silou v Izraeli. Tato strana získala 25. ledna 1949 při prvních parlamentních volbách 14 poslaneckých křesel do tzv. Prvního Knesetu. Ve volbách do Druhého Knesetu tato strana obsadila už jen 8 křesel.²⁶ To zčásti zapříčinily vnitřní rozpory uvnitř strany a zčásti samotná osobnost Beginova. Bylo to z toho důvodu, že se mnozí neztotožnili s jeho názory, z doby, kdy vedl veřejný boj proti přijetí reparací z Německa za holocaust. V Německu totiž Begin spatřoval nástupce Třetí říše, a proto s tímto státem kategoricky odmítal i diplomatické jednání. V roce 1965 se pak strana Cherut spojila spolu s Liberální stranou do bloku tzv. Gachal. V témže roce ve volbách získal 26 křesel, taktéž stejný počet křesel získal tento blok i v roce 1969. Navíc však získal celkem 6 ministerstev, tím došlo k tomu, že v Izraeli byla tato pravice legitimizována. Za účasti několika dalších stran byl blok Gachal spojen v politickou stranu Likud.²⁷

Na vzniku strany Likud měl podíl i pozdější premiér Izraele – Ariel Šaron. Parlamentní volby se tehdy měly uskutečnit na podzim roku 1973. Menachem Begin pověřil Šarona, aby vedl rozhovory s jinými politickými subjekty a tím si vytvořil půdu pro vznik nové strany Likud, její vznik pak Begin oznámil v září 1973.²⁸

Ve volbách, které se konaly 31. prosince 1973²⁹ získala nově vzniklá strana Likud 39 křesel.³⁰ O čtyři roky později už strana oslavovala vítězství ve volbách do devátého Knesetu, kde obsadila 43 poslaneckých křesel. Pro Izrael to byla veliká změna, jelikož po mnoha dekadách, kdy byla u moci levicová vláda, vyhrála strana pravicová.³¹

Tato strana, pod vedením silné vůdčí osobnosti Menachema Beginova, ovládla všechny nejdůležitější úřady a jednoznačně určovala směr politiky. Křeslo ministra financí obsadil Simcha Ehrlich, ministrem energetiky se stal Jicchak Modaj. Jedním

²⁵ PM Netanyahu's Remarks at the Official Memorial Service for Zeev Jabotinsky at Mount Herzl. Prime Minister's Office.

²⁶ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 49-54.

²⁷ Šafr, J. Bakalářská práce Izraelská radikální pravice 1967 -1995. Str. 19-20.

²⁸ Rosenzweig, L. Ariel Šaron. Str. 156-158.

²⁹ Volby byly nakonec posunuty na prosinec 1973 z důvodu nečekané říjnové Jom Kippurské války. (Rosenzweig, L. Ariel Šaron. Str. 167.)

³⁰ Rosenzweig, L. Ariel Šaron. Str. 167.

³¹ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 158.

z hlavních hesel volebního programu byl příslib, že v Judee a Samařsku vznikne mnoho nových židovských osad. V části volebního programu bylo uvedeno: „*Právo židovského národa na Zemi Izrael je věčné a nenapadnutelné; je spojeno s právem na bezpečí a mír. Judea a Samaří proto nebudou předány pod správu jiné země.*“³²

V roce 1979 vyšlo vládní nařízení, kde všechna neregistrovaná půda se stala státní. Na základě tohoto nařízení v letech 1980 – 1983 přešlo 40 000 hektarů půdy do vlastnictví státu. A ta byla použita pro další výstavbu nových židovských osad. V souvislosti s tím vzrostl počet židovského obyvatelstva na 42 tisíc v roce 1984 oproti roku 1977, kdy počet tohoto obyvatelstva byl pouze 8 tisíc s výjimkou Jeruzaléma.

Další změnou nové vlády Likudu byla nová ekonomická politika, která byla hlášána taktéž ve volebním programu strany. Tato reforma ekonomiky spočívala v podpoře soukromého sektoru, v prodeji státních podniků, omezení státních investic a dotací. Tento ekonomický obrat byl zahájen v roce 1977, kdy vláda zrušila státní kontrolu nad měnovým kurzem a izraelští občané si mohli zakládat zahraniční konta. Vláda měla za to, že touto změnou dojde ke snížení inflace, která tehdy činila 25 %. Na rozdíl od tohoto předpokladu inflace stále rostla a zvyšoval se deficit zahraničního obchodu.³³ Nevyšel ani plán s vydražením státních společností, v oblasti energetického hospodářství, dopravy, bankovníctví, a vodního hospodářství soukromým investorům. Uvedená odvětví však byla pro investory nepřitažlivá. Nezdařené bylo i znárodnění zdravotnictví, které Likud přislíbil. Vláda Likudu snížila dotace dopravy, potravin a bydlení a to způsobilo, že ceny prudce stouply. Nejvíce to pocítily nejchudší vrstvy obyvatel, což vedlo k veřejným protestům.³⁴

Z důvodů neúspěšných reforem rezignoval ministr financí Ehrlich. Nástupcem, který chtěl oživit izraelskou ekonomiku, se stal Jigal Horwitz. To se mu však nepovedlo. I další nástupce, Joram Aridor, byl v tomto ohledu neúspěšný. Situace zůstala neměnná. V roce 1981 činila inflace až neuvěřitelných 125 %, zahraniční dluh činil skoro 24 miliard dolarů.³⁵ Skromným úspěchem Likudu bylo, že byly poskytnuty finanční záruky na stavby nájemních domů pro mladé manžele. Dále zavedl tři roky bezplatného středoškolského vzdělávání. Tyto změny měly velký finanční dopad na

³² Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 102.

³³ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 102 -103.

³⁴ Sachar, M, H. Dějiny státu Izrael. Str. 629 -630.

³⁵ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 102 -103.

státní rozpočet, ale řadí se mezi velmi pozitivní reformy za vlády Beginy.³⁶ V 80. letech byla situace v Izraeli tak ekonomicky špatná, že se jí vláda pokusila zmírnit měnovou reformou, která proběhla dvakrát.³⁷

Ačkoliv vláda neměla ekonomickou situaci v zemi pevně v rukou, učinila i některá velmi pozitivní politická rozhodnutí, mezi které patří i mír s arabskou zemí – Egyptem. Počátek tohoto míru nastal jednáním o izraelsko-egyptské mírové dohodě, kdy 6. září 1978 jednaly obě strany – egyptská i izraelská za přispění Spojených států amerických, kde v té době byl prezidentem James Carter.³⁸ Jednání mezi Beginem a Sadatem v americkém Camp Davidu trvalo 11 dní a oba politici přislíbili, že uzavřou vzájemnou mírovou smlouvu. Obsahem této smlouvy bylo, že Izrael opustí Sinajský poloostrov. Smlouva dále garantovala, že po jejím podepsání budou navázány normální diplomatické kontakty mezi oběma státy. Smlouva měla být podepsána do třech měsíců od jednání v Camp Davidu, ale nestalo se tak z důvodu neústupnosti obou politiků. Nicméně americký prezident na návštěvě v Káhiře a Jeruzalémě přiměl oba politiky k podpisu této smlouvy dne 26. března 1979. Smlouvy byly ratifikovány parlamenty obou států.³⁹ V souvislosti s podepsáním této smlouvy zažádal Izrael Spojené státy americké o finanční podporu ve výši 3, 4 miliardy dolarů, tím se Izrael a Egypt v té době zařadily mezi státy, které čerpaly nejvíce americkou finanční pomoc.⁴⁰

V 80. letech za vedení strany Likud došlo také k odhlasování zákona o Jeruzalémě, tzv. „jeruzalémský zákon“. Toto rozhodnutí se řadí mezi základní zákony Izraele. Tento zákon znamenal anexi východního Jeruzaléma a následné prohlášení takto „sjednoceného“ Jeruzaléma za hlavní město Izraele.⁴¹ Proti tomu se ostře postavila Rada bezpečnosti OSN, která vydala proti tomuto rozhodnutí rezoluci č. 478. V této rezoluci daný zákon o Jeruzalémě odsoudila za porušení mezinárodního lidského práva. Rozhodla se tento zákon neuznat a dále vyzvala ostatní členské státy, aby z Jeruzaléma stáhly svá velvyslanectví.⁴²

³⁶ Sachar, M, H. Dějiny státu Izrael. Str. 629 -630.

³⁷ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 104.

³⁸ Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 480.

³⁹ Terner, E. Dějiny státu Izrael. Str. 177-178.

⁴⁰ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 169.

⁴¹ Basic Law: Jerusalem the capital of Israel.

⁴² Security Council Resolution 478 – 1980 – on Jerusalem – 20 August 1980 and Foreign Ministry reaction – 21 August 1980 – and the Cabinet reaction – 24 August 1980. Israel Ministry of Foreign Affairs.

„Většina diplomatických misí (1989) sídlí v Tel Avivu, protože i diplomaté západních států neuznávají jednostranné vyhlášení Jeruzaléma hlavním městem Izraele, neboť tento akt je v rozporu s usnesením OSN z roku 1947. A to nebylo doposud revidováno. V Jeruzalémě se nacházejí jen dvě diplomatická zastoupení – Kostariky a Salvádoru – a středisko OSN, které kontroluje dodržování příměří a má diplomatický statut.“⁴³

Co se týká zahraničně politických vztahů, snažila se strana Likud prosazovat stále stejnou politiku, ale ochladly vztahy s doposud spřátelenými zeměmi, a to především kvůli otázce osadnictví a také se vztahy zhoršily kvůli válce, která probíhala v té době v Libanonu. Největší ranou pro Izrael bylo v roce 1979 po změně režimu v Íránu ukončení všech vztahů s touto zemí. Izraeli byly ukončeny mohutné dodávky ropy z Íránu, a tak byl donucen tuto důležitou surovinu dovážet z Mexika, což bylo pro Izrael velmi drahé. Postupem času Izrael ropu nakupoval v Egyptě. Za působení strany Likud si Izrael nejvíce rozuměl se Spojenými státy. I přes mnoho rozdílných názorů vládců zastávali podobné názory v protikomunistické otázce. 30. listopadu 1979 obě země uzavřely dohodu o strategickém spojení proti vstupování Sovětského svazu a spojenců na území Blízkého východu.

V roce 1981 se konaly další parlamentní volby, kde opět strana Likud zvítězila, získala 48 křesel. Toto vítězství bylo do značné míry způsobeno tím, že Begin uzavřel mírovou dohodu s Egyptem.⁴⁴

Vláda Likudu zažila i nepříjemná období, kterou například byla operace „Mír pro Galileu“. Do tehdejší vlády byl jako ministr obrany zvolen poslanec za stranu Likud – Ariel Šaron. Od roku 1975 probíhala v Libanonu občanská válka, do které zasáhl i Izrael. Operace „Mír pro Galileu“ probíhala v roce 1982 a měla za úkol zneškodnit OOP⁴⁵ v Libanonu, která ostřelovala osady v Galileji. Izraelská armáda obklíčila a ostřelovala Bejrút se snahou vyhnat OOP. Výsledkem této operace bylo sice vyhnání OOP do exilu, nicméně došlo i k masakrům spáchaným na civilním obyvatelstvu v táborech Sabra a Šatíla.⁴⁶ Tento hrůzný čin se odrazil na vážnosti a úctě Izraele ve světě. Menachem Begin odstoupil ze svého postu, na jeho místo byl zvolen Jicchak

⁴³ Terner, E. Dějiny státu Izrael. Str. 178.

⁴⁴ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 106 -108.

⁴⁵ Organizace pro osvobození Palestiny, která vznikla v roce 1964 a měla za cíl zničit Izrael. (Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 349.)

⁴⁶ Pospíšilová, M. Bakalářská práce. Ariel Šaron. Str. 25-26.

Šamir taktéž ze strany Likud.⁴⁷ Šamirovo postavení nebylo jednoduché, jelikož izraelská ekonomika stagnovala a hodnota inflace byla nad 200 %. Na této situaci se podepsala nejen válka v Libanonu, ale i osadnická politika, kterou Šamir spolu s Likudem podporovali. V březnu 1984 byla vláda donucena kvůli nepříznivé ekonomické situaci v zemi vyhlásit nové volby, které se konaly 23. července 1984. V této době strana Likud procházela vnitřními rozpory. Vítěznou stranou ve volbách do 11. Knesetu byla strana Avoda, která získala 44 mandátů, hned za ní se umístila strana Likud se 41 mandáty.⁴⁸ Šimon Peres, jako předseda strany Avoda nezískal podporu vlády a tudíž musela být uzavřena dohoda se stranou Likud o tzv. rotaci postu premiéra. Dva roky tak byl premiérem Šimon Peres a po dvou letech se předsedou vlády stal Jicchak Šamir.⁴⁹ Obě strany si rozdělily nejdůležitější ministerská křesla. Prioritou nové vlády bylo snížení hospodářské zadluženosti. Po překročení hodnoty inflace, která byla 445 % ročně, vyhlásila vláda národohospodářský stav nouze. Opatření, která zavedla vláda, přinesla pozitivní výsledek. Tři roky po volbách klesla výrazně inflace a hrubý národní produkt, který dosud klesal, vzrostl v roce 1986 o 0,6 % a o rok později o 3 %.⁵⁰

Šamir ve své funkci nebyl vůbec aktivní ve věci mírového jednání, které se tak za jeho vlády nikam neposunulo. „*Na poli zahraniční politiky panoval naprostý klid. Šamir, který kdysi hlasoval proti mírové smlouvě s Egyptem, byl ještě konzervativnější než Begin, a nebyl ochoten k žádným ústupkům vůči arabské straně.*“⁵¹

Volby v listopadu 1988 vyhrála opět nejsilnější strana Likud. Získala 40 křesel z celkových 120. Strana Avoda obdržela tehdy o jeden mandát méně. V těchto volbách byly neobvykle úspěšné i náboženské strany, mezi nimi například strana Šas, Aguda a Degel ha-Tora. Jicchak Šamir byl pověřen jako kandidát za vítěznou stranu Likud sestavením vlády. Šamir jednal i s náboženskými stranami, ty si však kladly velké požadavky, které nebyly pro Likud splnitelné. Bylo proto nevyhnutelné vytvoření koalice, Šamir opět obsadil premiéřské křeslo.

Během funkčního období Šamira se rozběhla přistěhovalecká vlna Židů z bývalého Sovětského svazu. Po pádu komunismu se v bývalých komunistických zemích začala opět projevovat různá hnutí, která se formovala i antisemitsky, což

⁴⁷ Terner, E. Dějiny státu Izrael. Str. 191.

⁴⁸ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 122.

⁴⁹ Čejka, M. Izrael a Palestina Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Str. 167.

⁵⁰ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 125.

⁵¹ Krupp, M. Sionismus a stát Izrael Str. 164 -169.

zapříčinilo to, že Židé z těchto zemí utíkali. Ostatní země těmto Židům poskytnout azyl nechtěly, jedinou variantou pro tyto lidi tak byl Izrael.⁵² „Přistěhovalecké hnutí od roku 1990 měsíc od měsíce rostlo, v lednu začalo s pěti tisíci a v prosinci končilo s pětatřiceti tisíci, a to vše během krize v Zálivu vyostřující situaci na Blízkém východě. V roce 1989 se do Izraele přistěhovalo pouhých 24 tisíc Židů, z toho 16 tisíc ze Sovětského svazu, v roce 1990 to bylo přes 200 tisíc, z toho téměř 190 tisíc ze Sovětského svazu.“⁵³ V květnu 1991 se zvedla další vlna uprchlíků z jiných částí světa, například z Etiopie, kde probíhala občanská válka. Tehdejší vláda Izraele tak schválila operaci „Šalamoun“, během níž se za krátkou dobu (36 hodin) z Etiopie do Izraele dopravilo pomocí leteckého mostu několik tisíc Židů.⁵⁴

Během vládního období strany Likud vedl Šamir zdrženlivou politiku Izraele. Bylo to v době, kdy probíhala válka v Perském zálivu. Zúčastnil se i mírové konference v Madridu.⁵⁵

Při nových volbách do třináctého Knesetu, které se uskutečnily 23. června 1992, byla strana Likud poražena stranou Avoda, kterou vedl Jicchak Rabin. V těchto volbách získal Likud pouze 32 mandátů, to bylo oproti vítězné straně o 12 mandátů méně. Šamir působil na postu předsedy strany Likud až do roku 1993.⁵⁶

„Likud, stále „odpískaný“ volební porážkou, která ho po patnácti letech ve vládě poslala do opozice, upadl mezitím do nové krize. Po prohraných volbách odešel totiž z politiky Jicchak Šamir. Pokladna zela prázdnotou a napětí mezi jednotlivými předáky a klany sílilo. Členská základna Likudu připisovala odpovědnost za porážku odcházejícímu vedoucímu týmu, jehož členem byl i Ariel Šaron. Spasitelem se zdál být čtyřiačtyřicetiletý Benjamin Netanjahu. ... Šaron nějaký čas uvažoval o kandidování na funkci předsedy Likudu, ale když viděl zázračný vzestup Bibiho popularity ve straně, která se rozhodla dát šanci nové generaci politiků, rozmyslel si to. Podrobit se Jicchaku Šamirovi, člověku se slavnou minulostí, bylo pro Ariela Šarona ještě přijatelné. Být však poražen Netanjahuem, to by byl políček, který by mohl znamenat konec jeho politické dráhy. ... Na sjezdu strany Likud v listopadu, při němž se měl volit Šamirův nástupce, dostal Netanjahu mnohem víc hlasů než David Levy a Benny Begin.“⁵⁷

⁵² Krupp, M. Zionismus a stát Izrael Str. 179-180.

⁵³ Krupp, M. Zionismus a stát Str. 180.

⁵⁴ Tamtéž. Str. 181.

⁵⁵ About the Likud Party. History of the Movement. Likud.

⁵⁶ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 223.

⁵⁷ Rosenzweig, L. Ariel Šaron. Str. 238 -239.

Benjamin Netanjahu, jakožto nový předseda strany Likud dovedl za další tři roky tuto politickou stranu znovu k vítězství a stal se tak devátým premiérem Izraele.⁵⁸ Více k této vládě se budu věnovat v následující kapitole.

Jeho vláda však skončila v roce 1999, kdy ve volbách do patnáctého Knesetu, uskutečněných 17. května, utrpěl Netanjahu porážku. V té době strana Likud získala od voličů nejméně hlasů od doby svého vzniku, obsadila pouhých 19 křesel. Za této situace se rozhodl Netanjahu na čas opustit politickou scénu. Na jeho místo byl zvolen Ariel Šaron jako dočasný předseda strany Likud do nových voleb. Nový předseda strany měl nelehký úkol, sjednotit rozdělený a zadlužený Likud. Ariel Šaron tento úkol vzal jako výzvu a této straně věnoval většinu svého času.⁵⁹ Premiérské volby se konaly 6. února 2001, kde Šaron zvítězil s nadpoloviční většinou 62, 5 % hlasů.⁶⁰ V roce 2002 narůstaly teroristické útoky, které měly na svědomí zejména organizace Hamás a Islámský džihád. V tomto roce také došlo k operaci nazvané „Obranný štít“, tato operace si kladla za cíl obsadit Západní břeh a zneškodnit teroristickou síť. Zejména pak kvůli působení atentátníků dochází k tomu, že v roce 2002 izraelská vláda schválila stavbu tzv. separační bariéry, která odděluje Izrael od Západního břehu. Vláda touto stavbou chtěla zabránit vnikání teroristů do Izraele. Rok 2003⁶¹ byl opět základním kamenem počínajících rozporů ve straně Likud, jelikož Šaron přednesl na konferenci v Herzliji svůj plán ohledně židovských osad. Plán byl následující: budou se rušit stávající osady a nebudou vznikat nové. O dva roky později začaly přesuny Izraelců z osad na Západním břehu a v Gaze. Po stažení osad právě začaly bujet neshody ve straně, kterých Šaron využil k tomu, že v roce 2005 zakládá svoji vlastní stranu – „Národní odpovědnost“, která byla později přejmenována na „Kadima“.⁶² Po odchodu Šarona ze strany byl zvolen jeho nástupcem Benjamin Netanjahu, který se tak stal předsedou této strany podruhé. Poté, co byla strana tři roky v opozici, se v roce 2009 znovu dostala k moci, Netanjahu byl zvolen podruhé premiérem v březnu roku 2009, kterým je dodnes.⁶³

⁵⁸ About the Likud Party. History of the Movement. Likud.

⁵⁹ Rosenzweig, L. Ariel Šaron. Str. 258 -260.

⁶⁰ Pojar, M. Izrael: stručná historie států. Str. 93.

⁶¹ V tomto roce vyhrála strana Likud ve volbách do šestnáctého Knesetu 38 poslaneckých křesel. (Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 285.)

⁶² Pospíšilová, M. Bakalářská práce. Ariel Šaron. Str. 29-31.

⁶³ About the Likud Party. History of the Movement. Likud.

4 BENJAMIN NETANJAHU

Benjamin Netanjahu, kterého celý svět zná pod přezdívkou „Bibi“, je v pořadí sedmnáctým premiérem státu Izrael.⁶⁴ Narodil se 21. října 1949 v Tel Avivu, dodnes je jediným premiérem, který přišel na svět po vzniku nového státu Izrael.⁶⁵

4.1 Rodina a dětství Benjamina Netanjahua

Narodil se do rodiny Bencijona Netanjahua a Cily Netanjahuové, rodným příjmením Segalové.⁶⁶ I když se narodil Benjamin Netanjahu v Tel Avivu, vyrůstal však v Jeruzalémě a mimo to strávil i několik let ve Spojených státech, jelikož jeho otec coby známý historik vyučoval židovskou historii.⁶⁷

Rodina Benjamina Netanjahua má svoji dlouhou sionistickou historii. Již jeho dědeček, který se jmenoval Nathan Mileikowsky byl ortodoxní rabín, který pocházel z Litvy. Nathan Mileikowsky byl sionistou společně s Theodorem Herzlem, avšak později se jejich názory rozešly kvůli návrhu tzv. „Uganda“, který proběhl v roce 1903. Jako mnozí tak i dědeček Benjamina Netanjahua se v roce 1905 stal následovníkem Vladimíra Žabotinského. O tři roky později odešel do Varšavy, kde se stal ředitelem městské hebrejské střední školy, kde přednášel sionismus. Rodina se přestěhovala v roce 1920 do Palestiny. Co se týče dědečka z matčiny strany, Abrahama Marcuse, ten se s rodinou přestěhoval do Palestiny již v roce 1896. Rodina Mileikowsky se usídlila v Jeruzalémě a dědeček Benjamina změnil jejich rodinné příjmení z Mileikowsky na Netanjahu, v překladu znamenající „Bůh dal nebo Boží dar“. Otec současného premiéra Izraele, Bencijon Netanjahu se narodil v roce 1910. Již v roce 1928, tedy kdy mu bylo pouhých 18 let, se přidal k revizionistickým sionistům. Bencijon Netanjahu založil a stal se vůbec prvním vydavatelem revizionistických novin „ha-Jarden“, zatímco byl ještě studentem na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě. V roce 1940 se pak odstěhoval do Spojených států, aby následoval Vladimíra Žabotinského. Ve Spojených státech mu Bencijon Netanjahu dělal sekretáře. Po smrti Žabotinského se Bencijon Netanjahu stal předsedou nové sionistické organizace. V Americe publikoval Bencijon Netanjahu také

⁶⁴ Benjamin „Bibi“ Netanyahu. Jewishvirtuallibrary.

⁶⁵ Profile: Benjamin Netanyahu. BBC.

⁶⁶ Benjamin Netanyahu Fast Facts. CNN.

⁶⁷ Benjamin Netanyahu. Israel Ministry of Foreign Affairs.

měsíční zpravodaj, který byl znám jako „Zionews“.⁶⁸ Bencijon Netanjahu byl pro Benjamina Netanjahua velkým vzorem. Jeho otec formoval jeho politické smýšlení a často kritizoval i některá jeho politická rozhodnutí. Bencijon Netanjahu byl velice nekompromisní v názorech týkajících se arabsko-izraelské otázky.⁶⁹ Byl také velikým kritikem Camp Davidských smluv. S Benjaminem si však byli velmi blízcí.⁷⁰ V roce 1945 se Bencijon Netanjahu oženil s Cilou Segalovou, která studovala práva. Ve stejném roce se jim narodil Benjaminův bratr – Jonathan.⁷¹

Jonathan, kterého přezdívali „Joni“ však tragicky zemřel při tzv. operaci Entebbe v roce 1976. Tato operace byla záchranná akce, která měla osvobodit židovské a izraelské rukojmí, kteří cestovali letadlem z Izraele do Francie. Toto letadlo unesli arabští teroristé, kteří dopravili letadlo do Entebbe v Ugandě a následně rukojmí drželi na letišti. Tato akce patří k nejzdařilejším vojenským operacím armády – bohužel s jednou ztrátou lidského života.⁷² Benjamin má ještě jednoho sourozence, který se jmenuje Iddo, který pracuje jako radiolog a spisovatel.⁷³

Rodina Netanjahuova se vrátila v roce 1948 do Izraele, ale jen na krátkou dobu, jelikož v roce 1962 se opět přestěhovala do Spojených států.⁷⁴ Benjaminovi tehdy bylo čtrnáct let, když se rodina usadila ve Filadelfii, kde studoval střední školu. Tuto školu absolvoval v roce 1967. Po ukončení střední školy se Benjamin Netanjahu vrátil do Izraele, aby si odsloužil vojenskou službu v izraelské armádě. V armádě vstoupil do elitního oddílu – Sajeret Matkal. Jednalo se o jednotku izraelských obranných sil, která byla určena k protiteroristickým operacím. Benjamin Netanjahu se účastnil v armádě mnoha vojenských operací, některé probíhaly i během tzv. opotřebovací války.⁷⁵

„...O devět měsíců později došlo k další izraelské odvetné akci, která následovala po útoku Organizace pro osvobození Palestiny na letadlo společnosti El Al na athénském letišti, při kterém byl zabit jeden Izraelec. Izraelští výsadkáři (mezi nimi též tehdy devatenáctiletý Benjamin Netanjahu, pozdější ministerský předseda) přistáli

⁶⁸ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 143-144.

⁶⁹ Benzion Netanyahu: Zionist whose views had a profound influence on his son Benjamin. Independent.

⁷⁰ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 146.

⁷¹ Tamtéž. Str. 143 -144.

⁷² Gilbert, M. Izrael dějiny Str. 462-463.

⁷³ Benzion Netanyahu: Zionist whose views had a profound influence on his son Benjamin. Independent.

⁷⁴ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 143 -144.

⁷⁵ Tamtéž Str 144.

na bejrútském letišti, kde se jim podařilo vyhodit do povětří třináct parkujících letadel.⁷⁶

„... Při záchranné akci, kterou uskutečnili izraelští výsadkáři po únoru letadla Sabeny v roce 1972, byl zraněn Benjamin Netanjahu.“⁷⁷

4.2 Politická kariéra

Armádu Benjamin Netanjahu opustil v roce 1972 po téměř šesti letech, v hodnosti kapitána.⁷⁸ „Moje zkušenost byla jedinečná, naučil jsem se neutíkat od těžkostí, člověk je musí překonávat,“⁷⁹ řekl Netanjahu později, co uběhly roky od jeho vojenské zkušenosti. Do Sarejet Matkal vstoupil v roce 1972 i mladší bratr Benjamin, Iddo. Benjamin se opět přesunul do Ameriky, tentokrát do Bostonu. Nicméně se v roce 1973 z důvodu Jomkipurské války vrátil do Izraele. Války se zúčastnil nejen na Sinaji, ale také na severní frontě.⁸⁰ Po konci války se Benjamin Netanjahu věnoval opět studiu v USA na Massachusettském technologickém institutu, kde získal jak titul bakalářský v oboru architektury, tak i magisterský v oboru managementu. Studoval také politické vědy na Massachusettském technologickém institutu a na Harvardské univerzitě.⁸¹

Od roku 1976 byl Netanjahu zaměstnán v mezinárodní poradenské obchodní společnosti Boston Consulting Group. Později, když se na konci roku 1978 vrátil zpět do Izraele, řídil společnost Rim Industries v Jeruzalémě. Na počátku roku 1980 měl na nastarosti síť desítek obchodů a marketingových prodejen po celém Izraeli, většinu času tak trávil na cestách. V roce 1982 Benjamin Netanjahu vstoupil do diplomatických služeb, přijal nabídku být zástupcem izraelského velvyslance ve Washingtonu, tím byl v té době Moše Arens. Moše Arens nebyl pro Benjamin cizí osobou, jelikož Arens už dříve spolupracoval s jeho otcem Benzionem ve čtyřicátých letech a dokonce byl Bencijon svědkem na Arensově svatbě. V roce 1984 se pak stal Netanjahu ambasadorem při Organizaci spojených národů.⁸² V této funkci setrval Netanjahu čtyři

⁷⁶ Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 399.

⁷⁷ Tamtéž. Str. 412.

⁷⁸ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 144.

⁷⁹ Tamtéž. Str. 144.

⁸⁰ Tamtéž. Str. 144.

⁸¹ Biography: Binyamin Netanyahu. Jerusalem Post.

⁸² Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 146-147.

roky, a to do roku 1988, během tohoto období účasten různých jednání o koncepční kooperaci mezi Spojenými státy americkými a Izraelem. Jeho posláním jako zástupce v OSN bylo zdárné. V roce 1987 Netanjahu vynaložil velké úsilí, aby byly zpřístupněny archivy nacistických válečných zločinů. Benjamin Netanjahu byl výřečný rétor a průbojný diskutér a diplomat. Patřil k lidem, kteří byli schopni se orientovat v mediálním světě. Jako obhájce své země ve světě se snažil, aby vlivní Američané porozuměli bezpečnostním potřebám Izraele. V roce 1988 se Netanjahu vrátil do Izraele, nadále se věnoval politice. V parlamentních volbách se stal poslancem za vítěznou stranu Likud, vykonával funkci náměstka ministra zahraničních věcí. V té době v Izraeli došlo k první intifádě a Madridské mírové konferenci. Ve funkci Netanjahu setrval do roku 1992. V roce 1993 byl, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, předsedou strany Likud, o 3 roky později dokonce premiérem.⁸³ V roce 1996 o něm Yoel Marcus, sloupkař v tisku Haaretz napsal, že Bibi byl tak chytrý a obratný politik jako byl Moše Dajan, ale s ještě mnohem větší hnací a pracovní morálkou než Dajan. Napsal také, že Benjamin nebyl pompézní jako Levy, ale ani otevřený jako Šaron.⁸⁴

Poté co Netanjahu skončil v roce 1999 své volební období jako premiér, byl zaměstnán jako obchodní poradce hi-tech společnosti. Zpět na politickou scénu se vrátil v roce 2002, zpočátku jako ministr zahraničních věcí poté jako ministr financí.⁸⁵ Za období jeho funkce došlo k mnoha reformám, které usilovaly o zlepšení izraelské ekonomiky. Byly sníženy daně, zvýšil se věk odchodu do penze jak u mužů, tak i u žen. Výsledkem těchto reforem byla nižší nezaměstnanost a došlo k ekonomickému růstu.⁸⁶ V roce 2005 však Netanjahu rezignoval, na protest proti izraelskému stažení z pásma Gazy, které schválila izraelská vláda.⁸⁷ „*Nemohu se podílet na tomto nezodpovědném kroku, který rozděluje lidi, zraňuje bezpečnost Izraele a bude znamenat nebezpečí pro celistvost Jeruzaléma.*“⁸⁸

⁸³ Benjamin „Bibi“ Netanyahu. Jewishvirtuallibrary.

⁸⁴ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 150-151.

⁸⁵ Benjamin Netanyahu. Israel Ministry of Foreign Affairs.

⁸⁶ Scott, J. Netanyahu's Economic Reforms And The Laffer Curve. Forbes.

⁸⁷ Izrael posvětil stahování z osad, Netanjahu rezignoval. Novinky.cz.

⁸⁸ Tamtéž.

4.3 Rodinný život

Benjamin Netanjahu byl celkem třikrát ženatý. Jeho první manželství bylo s Miriam Weizmann, během kterého se jim narodila dcera Noa. Podruhé se oženil v roce 1981 s Fleur Cates.⁸⁹ Ta se narodila v Německu, ale vyrůstala ve Velké Británii. Kvůli manželovi Fleur Cates konvertovala k judaismu.⁹⁰ Jejich manželství trvalo pouhé tři roky. Potřetí se oženil se svojí současnou manželkou Sárrou Ben-Arzi, která pracuje jako dětská psychologka. Spolu mají Netanyahuovi dva syny – Yaira a Avnera. Benjamin Netanjahu má tři vnoučata, jejichž matkou je dcera Noa.⁹¹

4.4 Benjamin Netanjahu poprvé premiérem

V roce 1996 proběhla v Izraeli historicky první přímá volba premiéra, ve které zvítězil Benjamin Netanjahu.⁹²

Přímá volba byla důsledkem snah reformovat izraelský politický systém. Již první diskuze o změně tohoto systému se rozpoutaly v 80. letech, tyto polemiky však utvrdil ještě více v roce 1990 čin Šimona Perese, který se zasloužil o hlasování, ve kterém byla vyslovena nedůvěra vládě. To později Jicchak Rabin označil za „špinavý trik“. Šimon Peres si zajistil šedesát hlasů od členů Knesetu. Hlasování dopadlo v poměru 60:55 hlasů pro vyslovení nedůvěry vládě. Ačkoliv byl Peres pověřen prezidentem sestavit vládu, nebyl toho schopen, i když mu byla prodloužena lhůta. Proto byl pověřen opět Jicchak Šamir, kterému se již vládu sestavit podařilo. K zamezení těmto trikům měla vést reforma politického systému. Bylo mnoho návrhů, mezi něž patřila například reforma způsobu vyslovení nedůvěry vládě nebo zvýšení procentuální hranice vstupu politických stran do Knesetu. Konečná verze reformy, která byla schválena, spočívala v přímém zvolení premiéra. Tato reforma byla uzákoněna již v roce 1992, ale nestihla být uskutečněna. Realizována byla až při volbách v roce 1996. Dále bylo ustanoveno, že pokud vyjádří Kneset nedůvěru vládě, budou vyhlášeny nové volby – jak premiérské,

⁸⁹ Binyamin Netanyahu, Halevi. Geni.com.

⁹⁰ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 146.

⁹¹ Binyamin Netanyahu, Halevi. Geni.com.

⁹² Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 249.

tak do Knesetu. Také byla zvýšena hranice pro vstup do parlamentu z 1 % na 1,5 %.⁹³ Během voleb v roce 2015 se tato hranice zvedla na současných 3,25 %.⁹⁴

První dvojité volby – jak do Knesetu, tak do premiérského křesla se konaly 29. května 1996. Ve volbách do Knesetu neztvítězila strana Likud, jak by se dalo očekávat nýbrž strana Avoda, která získala 34 poslaneckých křesel. Likud získal o dva poslanecké mandáty méně.⁹⁵ Zákon o přímé volbě premiéra měl zaručit zlepšení postavení samotného premiéra vůči menším politickým stranám. Opak byl však pravdou. Malé strany si zlepšily postavení právě na úkor těch velkých. Bylo to dáno tím, že voliči, kterým byla dána možnost zvolit premiéra, této možnosti využili a volili podle svého uvážení nebo sympatií. Nepocitovali však už povinnost zvolit i stranu, za kterou kandidát na premiéra vystupoval.⁹⁶ V souboji o premiérské křeslo, ve kterém se utkali Šimon Peres (ten byl v té době na premiérském postu, byl zvolený po zavraždění předešlého premiéra Jicchaka Rabina) a Benjamin Netanjahu. Vyhrál Netanjahu velmi těsně s počtem 1 501 023 hlasů (50,4 %). Šimon Peres získal 1 471 566 hlasů (49,5 %).⁹⁷

Ke zvolení na post premiéra, pomohlo Netanjahuovi několik faktorů. Netanjahu byl ostrřílený politik i během vystupování v médiích, v televizních debatách měl proto nad politickým matadorem Peresem převahu. Dále Peresovi, z důvodu konání operace „Hrozny hněvu“ (operace, která si kladla za cíl silou potlačit aktivity Hizballáhu, akce se však minula účinkem a jejím výsledkem bylo mnoho obětí z řad civilistů) se snížily volební hlasy, které by jinak dostal od izraelských Arabů. Ti tak odevzdávali pouze prázdné hlasovací volební lístky, jejichž počet se vyšplhal na 180 000. Převážně ale Netanjahuovi ve volebním boji pomohlo, že jeho strana Likud v předvolební kampani kladla důraz i na část obyvatel Izraele, tzv. Charedim, o kterou levice nejevila zájem.⁹⁸ Mimo to měl Netanjahu i následující volební kampaň:

„Ya'akov Levy, navrhl strategii pro Bibiho a nazval ji 60/60. Šedesát procent voličů chce udržet Golany a šedesát procent chce mír. Pokud by Bibi uspokojil obě skupiny, mohl by vyhrát volby. Takže Bibiho kampaň byla postavena na tématu míru a bezpečnosti. Toto společné téma se ukázalo jako účinné při získávání nerozhodnutých

⁹³ Rydvan, T. Izraelský politický systém. Politologická revue. Str. 80-81.

⁹⁴ Israeli Electoral History: Elections to the 20th Knesset. Jewishvirtuallibrary.

⁹⁵ Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 571-577.

⁹⁶ Krupp, M. Sionismus a Stát Izrael. Str. 207.

⁹⁷ Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 571-577.

⁹⁸ Čejka, M. Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Str. 201-202.

voličů. Několik dní před volbami se objevily nálepky s heslem: „Bibi je dobrý pro Židy“. Bibiho kampaň byla také založena na třech tématech: Peres rozdělí Jeruzalém, Peres ustoupí z Golan a Bibi znamená bezpečnost a mír.⁹⁹

Ke zvolení Netanjahua, kromě účinné kampaně, přispěli i další kandidáti pravice, Rafael Ejtan za politickou stranu Comet a David Levi za svoji nově vzniklou stranu Gešer, kterou založil po svém odchodu z Likudu. Tito muži vyměnili svoji kandidaturu za lepší posty, které jim slíbil Netanjahu. Tím se Benjamin Netanjahu stal jediným kandidátem pravice.¹⁰⁰

Po volbách Netanjahu vytvořil úspěšně koaliční vládu. Kromě sekulárních stran shromáždil v koalici i strany náboženské. Toto složení i zásady vlády z ní dělalo nejvíce náboženskou a konzervativní v dějinách Izraele.¹⁰¹ Náboženské strany se ihned po skončení voleb snažily domluvit a zformovat své požadavky kladené na budoucí vládu Benjamina Netanjahua. Například domluva o rozdělení ministerstva vnitra, které chtěla strana Šas, proběhla v poklidu, rozdělení ministerstva náboženství málem způsobilo rozkol a ukončení jednání. Vše vyřešila domluva o tzv. rotaci na této pozici. Tím požadavky náboženských stran nekončily. Strany požadovaly například zpřísnění zákazu přerušování těhotenství, větší sociální podpory, školskou reformu (rozšířit více výuku židovského náboženství) nebo také větší dohled nad košer potravinami, přesněji zákaz dovozu masa, které není košer. Dále podle požadavků náboženských stran měly mít náboženské úřady veškerý dozor nad archeologickými vykopávkami. Proti těmto požadavkům se ostře postavili sekulární Židé, kteří často protestovali.¹⁰² „Konflikt mezi sekulárními a religiózními Izraelci se začal stupňovat. Charedim protestovali také proti antináboženským rozhodnutím izraelského Nejvyššího soudu a v Izraeli se začalo hovořit o válce kultur.“¹⁰³

Náboženské strany – strana Šas a Mafdal, obsadily celkem 19 poslaneckých křesel. Ultra-ortodoxní Jahadut ha-Tora obsadila 4 křesla. Dalším partnerem koalice strany Likud byla strana Jisrael be-Alija. Tato strana byla vytvořena přistěhovalci z bývalého Sovětského svazu, kterých v té době za posledních sedm let přišlo do Izraele

⁹⁹ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 154.

¹⁰⁰ Krupp, M. Sionismus a Stát Izrael. Str. 206.

¹⁰¹ Kimmerling, B. On Elections in Israel. Jstor.

¹⁰² Krupp, M. Sionismus a Stát Izrael. Str. 212-214.

¹⁰³ Čejka, M. Izrael a Palestina. Minulost současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Str. 202.

až 700 tisíc. Tato strana získala 7 poslaneckých křesel. Netanjahuovu koalici tvořila i strana ha-Derech ha-Šlišit, která zabrala 4 poslanecká křesla. Celkem tak Netanjahuova koalice měla 66 mandátů z celkových 120.¹⁰⁴

Netanjahuova vláda byla velmi rozporuplná, poněvadž za dobu, kdy byl na postu premiéra, došlo i k několika politickým skandálům, které sklidily kritiku. Aféra Bar-On nebo se také můžeme setkat s pojmenováním „Bibi-gate“ je brána snad za největší skandál v dějinách Izraele. 10. ledna v roce 1997 byl jmenován generální prokurátor. Stal se jím Ronni Bar-On. Ustanovení do funkce Bar-Ona vzbudilo velikou vlnu nevole. Profesori práva napadli toto jmenování z důvodu, že Bar-On nesplnil požadovaná kritéria k vykonávání této funkce. Ronni Bar-On za krátkou dobu podal svoji rezignaci. O necelých čtrnáct dní později přišlo zpravodajství izraelské televize s tím, že jmenování Bar-Ona je součástí podvodu, který zorganizovalo několik předních politiků.¹⁰⁵ Vyšlo najevo, že advokát Bar-On se přátelí s poslancem Arie Dérím, vůdcem ultraortodoxní strany Šas. Déri byl politikem, který čelil obvinění z korupce, zpronevěry a dalším trestným činům. Ukázalo se tak, že o ustanovení Bar-Ona do funkce se zasadil právě Déri, který toto vysoké postavení nabídl Bar-Onovi, avšak za předpokladu, že ze své budoucí funkce ukončí trestní řízení, které se vedlo proti Dérimu.¹⁰⁶

Do této aféry byl údajně zapojen i samotný premiér, kterému Déri měl na oplátku za jmenování Bar-Ona generálním prokurátorem, slíbit hlasy, které podpoří Netanjahua při prosazení dohody z Hebronu. Izraelská média srovnávala aféru „Bibi-gate“ s americkou, jejíž pojmenování je „Watergate“. Všichni představitelé této aféry (mezi nimi například Avigdor Lieberman – tehdejší tajemník kanceláře Benjamina Netanjahua nebo Tzachi Hanegbi, který byl v té době ministrem spravedlnosti) popírali jejich spojitost s ní a dokonce hrozili právním zásahem proti izraelské televizní stanici. Hrozilo, že celá událost vygraduje až k demisi členů vlády, jelikož ti byli situací velmi šokováni a někteří z nich, pokud by se Netanjahuova vina prokázala, by se rozhodli ho dále nepodporovat. Natan Šaranský, předseda strany Jisrael-beAlija se nechal slyšet, že vláda Benjamina Netanjahua by neměla pokračovat ve své vládě. Na místo generálního prokurátora, po rezignaci Ronniho Bar-Ona, jmenoval Netanjahu Eljakima Rubinsteina. Člověka, kterého podle mínění ostatních předtím úmyslně při jmenování přehlížel,

¹⁰⁴ Kimmerling, B. On Elections in Israel. Jstor.

¹⁰⁵ Singer, D. American Jewish Year. Str. 452-455.

¹⁰⁶ Čejka, M. Izrael a Palestina. Minulost současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Str. 204.

ačkoliv působil již ve vládě Šamira nebo Jicchaka Rabina, také se podílel i na mírových jednáních s Jordánskem a Egyptem. Jeho jmenování bylo schváleno 29. ledna. Celý proces aféry měla nastarost policie, klíčové osoby, včetně premiéra byly vyslýchány policií. Z důvodu, že existovalo málo důkazů, nebyl Benjamin Netanjahu nakonec obviněn.¹⁰⁷ 21. dubna roku 1997 státní kontrolor vyšetřování premiéra ukončil. Pochopitelně tehdy projevovala média veliký zájem o to, aby zjistila, zda Netanjahu bude obžalován či nikoliv.

Pro Benjamin Netanjahua to tehdy bylo velmi trpké období, poněvadž pokud by čelil obvinění z trestného činu, bylo by žádoucí, aby odstoupil ze své funkce a dále pokud by byl odsouzen, jeho nastartovaná kariéra by rázem byla u definitivního konce. V srpnu 1997 měl premiér důležitý projev, pomocí kterého mohl nejvyšším činitelům v Izraeli nastínit svoje plány na následující období. Netanjahu mluvil k absolventům univerzity obrany:¹⁰⁸ „*Mezi růžovou zahradou snů na jedné straně a paranoiou a izolací na straně druhé, existuje zlatá cesta realismu reálné politiky. To je cesta, kterou si vybral Izrael v začátcích Ben-Gurionovy éry, a to musí být dnes i naše volba. Pokud budeme vědět, kdy ke kompromisu, kdy uchopit příležitost a když se projeví odhodlání a rozhodnost, můžeme přinést mír s bezpečností pro naši zemi a naše lidi.*“¹⁰⁹

Skandály a jiné politické problémy, které se dotýkaly Netanjahuovy osoby, ho v devadesátých letech připravily o jeho premiérský post. V lednu 1999 hlasoval parlament pro své rozpuštění a stanovil nové předčasné volby na 17. května.¹¹⁰ „*Návrh na předčasné volby v lednu 1999 získal většinu. Groteskni bylo, že s ním souhlasil dokonce sám Netanjahu. Nové volby v přiměřené lhůtě mu byly milejší než vyslovení nedůvěry.*“¹¹¹ V nových volbách bojoval o post premiéra i Ehud Barak, za stranu Avoda. Předvolební průzkumy, které prováděla organizace Maariv-Gallup, dávaly Barakovi šance na vítězství až 49, 9 %, Netanjahuovi pouhých 35, 1 %.¹¹² Ačkoliv průzkumy dávaly velké šance Barakovi, strana Avoda předvolební kampaň nepodceňovala. Volby nakonec vyhrálo seskupení strany Avoda – blok Jisra'el Achat, který získal 20 % hlasů. Pro Likud, který získal od voličů pouhých 14 %, to byla největší porážka a ocitl se tak v opozici. Straníci z Likudu nespokojeni odcházeli

¹⁰⁷ Singer, D. American Jewish Year. Str. 452-455.

¹⁰⁸ Lochery, N. The Resistible Rise of Benjamin Netanyahu. Str. 247-251.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Mitchel, G. T. Likud Leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Str. 160-161.

¹¹¹ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 158.

¹¹² Barak's lead over Netanyahu grows in Israeli poll. CNN.

a zakládali své nové politické strany. Mezi nimi byl například Benny Begin nebo Jicchak Šamir. Post premiéra získal s 56 % nepřekvapivě Ehud Barak. Poražený Netanjahu měl 44 % hlasů.¹¹³

Všichni ale nebyli přesvědčeni, že by to byl úplný konec Netanjahuovy kariéry. Například Bill Clinton vyjádřil Netanjahuovi podporu po jeho rezignačním projevu zprávou, ve které oceňoval jeho práci, kterou vykonal a vyjádřil naději v jeho návrat.¹¹⁴

4.5 Benjamin Netanjahu podruhé premiérem

Podruhé, co se stal Benjamin Netanjahu¹¹⁵ premiérem, již nebyl volen přímou volnou. Ta byla zrušena v roce 2001, politický systém se navrátil do podoby z roku 1992. Přímou volbou tak byli voleni pouze tři premiéři – Benjamin Netanjahu, Ehud Barak a Ariel Šaron.¹¹⁶

Od roku 2006 byl v Izraeli premiérem Ehud Olmert, za stranu Kadima. Mírovému procesu se v té době vůbec nedařilo. Na Západním břehu a v pásmu Gazy vyhrálo hnutí Hamás, které chtělo Izrael zničit. Docházelo k ostřelování jeho území raketami. Izrael vedl druhou libanonskou válku, která po měsíci nic nevyřešila, neboť Rada bezpečnosti OSN vymáhala příměří. Nicméně Hizballáh dál ostřeloval Izrael a v arabském světě byl brán jako vítěz. Nespokojení lidé demonstrovali za odstoupení Olmerta. V roce 2008 ještě došlo k operaci „Lité olovo“ proti pásmu Gazy. Situace v Izraeli v té době nebyla jednoduchá, Olmert byl ještě obviněn z korupce a podvodů. Vzdal se tak předsednictví jeho strany, nahradila ho Cipi Livniová.¹¹⁷ Poté předal Ehud Olmert prezidentovi svojí rezignaci na post premiéra. Prezident tak pověřil novou předsedkyni strany Cipi Livniovou, aby sestavila vládu.¹¹⁸ Té se však sestavit vládu nepodařilo, kvůli vysokým požadavkům ortodoxních stran. Proto byly 10. února 2009 vyhlášeny předčasné volby.¹¹⁹

„Předčasné izraelské volby do parlamentu skončily patem. Centristická vládní strana Kadima vedená ministryní zahraničí Cipi Livniovou sice získala o jedno křeslo více než

¹¹³ Čejka, M. Izrael a Palestina. Minulost současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Str. 207.

¹¹⁴ Lochery, N. The Resistible Rise of Benjamin Netanyahu. Str. 318.

¹¹⁵ Viz příloha č. 1, Benjamin Netanjahu.

¹¹⁶ Rydvan, T. Izraelský politický systém. Politologická revue. Str. 85.

¹¹⁷ Krupp, M. Dějiny státu Izrael Str. 175-178.

¹¹⁸ Ehud Olmert rezignoval. Šanci dostane Livniová. Aktuálně.cz.

¹¹⁹ Krupp, M. Dějiny státu Izrael Str. 178.

opoziční Likud v čele s expremiérem Netanjahuem, ale bude jen složitě skládat novou vládní koalici. Větší šanci dát dohromady kabinet má Netanjahu. Náhrává mu i to, že třetí nejsilnější stranou se stalo radikální hnutí ruských přistěhovalců Jisrael Bejtejnu (Izrael je náš domov), jemuž šéfuje kontroverzní populist a Avigdor Lieberman. Jeho strana má názorově blíže k Netanjahuovi, který nepodporuje mírová jednání s Palestinci. Devětapadesátiletý jestřáb nepřijal porážku a prohlásil, že Izraelci svým hlasováním odmítli politiku současné vlády. „S boží pomocí povedu příští kabinet já,“ řekl tisku. Vše nyní leží v rukou prezidenta Šimona Perese, který si musí mezi šéfy dvou největších stran vybrat kandidáta, jenž se první pokusí složit vládu.“¹²⁰

Pověřen sestavením vlády byl Netanjahu, tomu se po dvou měsících vyjednávání podařilo vládu nakonec sestavit a izraelský parlament jí vyslovil důvěru. Celkem pro ni hlasovalo 69 členů Knesetu. Netanjahuova koalice byla utvořena například ze stran: strana Avoda, Jisrael bejtejnu a strana Šas.¹²¹ Volby v roce 2009 přinesly přesilu bloku, který je pravicově-náboženský nad seskupením směru levicově-středového. Na jednu stranu Netanjahuovo široké spektrum koalice bylo výhodou, jelikož měl dostatek poslanců pro vyslovení důvěry, na druhou stranu bylo v politice takto široké spektrum složité pro různost názorů v řešení různorodých záležitostí. Aby koalice vydržela, měl Netanjahu středovou pozici, která pro něj byla dobrým místem vyjednávání při prosazování různých názorů.¹²²

4.6 Benjamin Netanjahu potřetí premiérem

Poté co v roce 2009 vytvořil Netanjahu novou vládu, přišly v roce 2011 první potíže. Spory, které probíhaly uvnitř strany Avoda, zapříčinily, že jejich předseda Ehud Barak spolu s několika straníky opustili politickou stranu. Tito dezertéři vytvořili svoji frakci, kterou nazvali „Nezávislost“ nicméně ve vládě Netanjahua zůstali. „Nezávislost“ byla spíše okrajovým seskupením, jelikož čítala pouze čtyři členy, ti zároveň zastávali post ministrů. Ehud Barak zastával nadále post ministra obrany, tato situace Netanjahuovi vyhovovala, jelikož s Barakem měli velice přátelský vztah, který pramenil již z dob, kdy oba sloužili v jednotce Sajeret Matkal. Netanjahuova vláda ustála

¹²⁰ Volby v Izraeli skončily patem. MF DNES.

¹²¹ Izraelský parlament kývl na Netanjahuovu pravicovou vládu. Idnes.cz.

¹²² Kalhousová, I. Izraelská politická scéna v roce 2009. Asociace pro mezinárodní otázky.

i sociální protesty v roce 2011, kdy demonstrovalo za odstoupení premiéra několik set tisíc lidí.¹²³ O rok později se stal hlavním tématem tzv. Talův zákon, který zajišťoval výjimku ultraortodoxním Židům plnit povinnou vojenskou službu a pracovat. Platnost tohoto zákona měla vypršet 1. srpna 2012, ale již v únoru Nejvyšší soud tuto výjimku neprodloužil. Rozhodnutí Nejvyššího soudu zapříčinilo nepokoje ve vládě, které vedly téměř k jejímu pádu. V koalici, kde z 66 bylo 16 poslanců ortodoxních, kterým se rozhodnutí soudu nelíbilo, hrozili svým odstoupením z koalice. Pro Netanjahu bylo jediným východiskem vypsání předčasných voleb na 9. září 2012. Nicméně volby se neuskutečnily, jelikož Netanjahu svůj „vládnoucí post“ nakonec udržel. Dříve než parlament schválil termín plánovaných předčasných voleb,¹²⁴ Netanjahu překvapil svým rozhodnutím přijmout do vládní koalice opoziční stranu Kadima, spolu s 28 poslanci, v jejímž čele stál Šaul Mofaz. Netanjahuova strana Likud se spojila se stranou Kadima, jejich politickým cílem byla reforma absolvování vojenské služby i pro ultraortodoxní Židy. Strana Kadima nakonec po pár měsících vládu opustila. Politická scéna Izraele zažívala bouřlivé období. V říjnu téhož roku premiér vyhlásil předčasné volby, které se konaly místo naplánovaného listopadu 2013, již v lednu 2013. Dále Netanjahu oznámil sloučení strany Likud se stranou Jisrael Bejtejnu, kterou vedl Avigdor Lieberman. Společnou stranu pak pojmenovali Likud-Beitenu.¹²⁵

Netanjahu tímto krokem zvýhodnil svoji stranu oproti ostatním, které neměly tolik času na přípravu jejich předvolebních kampaní, ve kterých by získaly své voliče.¹²⁶

Ve volbách do devatenáctého Knesetu, které se konaly 22. ledna 2013, Netanjahu se stranou Likud-Beitenu vyhrál 31 poslaneckých křesel.¹²⁷ Druhá strana s největším počtem hlasů byla Ješ atid, která obsadila 19 křesel. Strana Kadima utrpěla velkou porážku, jelikož získala jen 2 křesla.¹²⁸

Ačkoliv byla zaznamenána vysoká volební účast, zájem neprojevali voliči arabského původu. Ti volby zčásti bojkotovali a k volbám tak přišlo pouhých 57 % z nich. Strany, které jsou označovány jako „arabské“ tak obdržely pouhých 11 poslaneckých křesel. Tento výsledek ukazuje, že Arabové, kteří žijí v Izraeli, neprojevují velký zájem v oblasti politického dění. Do jisté míry je to dáno jejich

¹²³ Izraelský ministr obrany vystoupil ze Strany práce. ČTK.

¹²⁴ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 182.

¹²⁵ Zbavítelová, G. Předčasné volby v Izraeli – jedno překvapení za druhým. Český rozhlas.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Výsledkem v těchto volbách bylo vítězství, ale strana si pohoršila, jelikož v předchozích volbách získaly dohromady 42 mandátů. (Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 185.)

¹²⁸ Elections to the Knesset - Nineteenth Knesset.

frustrací z toho, že politické strany, které je zastupují, jsou v případě rozhodování o vládní politice odsunuty, ale také je pro ně stěžejním problémem, že arabské strany, kterým by případně dali svůj hlas, se vůbec nezajímají o základní problémy jejich voličů. Těmito problémy jsou především nezaměstnanost nebo drahé bydlení. Více tyto strany upřednostňují bojovat za ustanovení palestinského státu a ukončit tak tím okupaci.¹²⁹

4.7 Benjamin Netanjahu počtvrté premiérem

Poté co byl Benjamin Netanjahu opět premiérem, začaly ve vládě mnohé spory. Tyto spory se týkaly hlavně nového státního rozpočtu, avšak hlavním sporem byla myšlenka židovského národního státu, který by způsobil, že arabština by nebyla úředním jazykem v Izraeli. Cipi Livniová, která v té době zastávala post ministryně spravedlnosti a Jai'ir Lapid, dřívější ministr financí se postavili ostře proti tomuto návrhu. Nesouhlasili s tím, jelikož tento návrh by měl za následek diskriminaci 20 % obyvatelstva Izraele, kterými jsou izraelští Arabové. Svůj názor vyjádřil i Šimon Peres, bývalý prezident Izraele. Ten se vyjádřil také odmítavě vůči tomuto návrhu s tím, že by velice poškodil status demokracie Izraele.¹³⁰ Dne 4. prosince 2014 Netanjahu odvolal oba zmiňované ministry ze své funkce s tím, že nebude nadále podporovat formování opozice uvnitř vlády.¹³¹ O čtyři dny později Kneset schválil své rozpuštění, nové volby se měly uskutečnit v březnu 2015.¹³²

Během těchto voleb byla nejvyšší volební účast za posledních 15 let. K volebním urnám přišlo 71, 8 % voličů. Ve volbách zvítězila strana Likud se 30 mandáty, na druhém místě se 24 mandáty byla strana ha-Machane ha-Cijoni, která je koalici vytvořená ze strany Avoda a strany Ha-Tnuva. Strana ha-Rešima ha-Mešutefet získala 13 poslaneckých křesel. Dalšími stranami, které ve volbách uspěly, byla strana Ješ atid (11 křesel), Kulanu (10 křesel), ha-Bajit ha-Jehudi (8 křesel), Šas (7 křesel), Jahadut ha-

¹²⁹ Záhora, J. Arabští občané Izraele a zakletý kruh volebního bojkotu. Asociace pro mezinárodní otázky.

¹³⁰ Israeli Electoral History: Elections to the 20th Knesset. Jewishvirtuallibrary.

¹³¹ Zion, Ben Ilan. Netanyahu fires Lapid, Livni from ministerial posts. Timesofisrael.

¹³² Israeli Electoral History: Elections to the 20th Knesset. Jewishvirtuallibrary.

Tora (6 křesel), Jisrael bejtejnu (6 křesel) a strana Merez (5 křesel). Volby byly významné i tím, že se do parlamentu dostalo celkem 28 žen.¹³³

Současný prezident Izraele, Reuven Rivlin, pověřil Benjaminu Netanjahua, aby sestavil vládu. To pro Netanjahua nebylo lehké, ale nakonec vládu složil těsně před vypršením prodloužené lhůty (pouhých 90 minut chybělo do doby, než by lhůta vypršela), hrozilo tak, že prezident by vyhlásil volby nové, neboť opozice by nebyla schopná vládu vytvořit. Vytvoření vlády bylo těžké, jelikož muselo dojít k mnoha ústupkům ze strany Netanjahua. V sestavené koalici nepochybně nechyběla Netanjahuova strana Likud. Jenže pouhé dva dny před vypršením lhůty se odmítl na koalici podílet Avigdor Liberman, předseda strany Jisrael bejtejnu. Avigdora Libermana vedla k tomuto rozhodnutí účast v koalici ostatních stran, mezi nimiž je strana Šas a Jahadut ha-Tora. Liberman tak viděl, že pokud budou v koalici ultraortodoxní politické strany, bude to znamenat konec reforem vlády předešlé, které měly zreformovat tolik kritizované výhody pro ultraortodoxní Židy. Svým odchodem do opozice si však Liberman pravděpodobně podepsal rozsudek zániku své strany. Naftali Benett, který předsedá náboženské straně ha-Bajit ha-Jehudi, využil příležitosti, neboť věděl, že bez něj Netanjahu vládu nebude schopen vytvořit a neostýchal se Netanjahua vydírat. Koalice se dohodla na zrušení trestů v případě ultraortodoxních Židů, kteří by neabsolvovali vojenskou povinnou službu, a dále slibovala zvýšit příspěvek na děti, které byly sníženy za minulé vlády. Dohoda také pojednávala o investicích do školství ultraortodoxních Židů a zpřísnění pravidel náboženských konverzí.¹³⁴

Izraelský parlament vyslovil důvěru nově vzniklé vládě 14. května 2015, vláda má velice těsnou podporu, a to ze 120 členů jen 61 a je v pořadí od vzniku Izraele třicátá čtvrtá. Celkem má tato vláda 22 ministrů, z toho 3 ministři jsou bez politické příslušnosti. Pokud má tato současná vláda vydržet, bude záležet, jak se vypořádá s bezpečnostní otázkou v zemi. Důležitou součástí politiky současné vlády je také řešení otázky dostupnosti bydlení v Izraeli.¹³⁵

¹³³ Israel election: Netanyahu's Likud storms to victory. BBC.

¹³⁴ Zbavitelová, G. Izrael má novou vládu. Český rozhlas.

¹³⁵ Izrael. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

5 POLITIKA MÍROVÉHO PROCESU A OSADNICTVÍ

5.1 Židovské osady

Mírový proces a politika osadnictví spolu velice úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují. Aby byla pochopena problematika židovských osad, je zapotřebí přinejmenším stručně nastínit jejich historii a vysvětlit, co vůbec židovské osady jsou. Prvopočátek židovských osad a následně jejich problematika se zrodila po Šestidenní válce, která se uskutečnila v roce 1967. Šestidenní válka byla konfliktem mezi Izraelem a ostatními arabskými sousedy, tedy Sýrií, Egyptem a Jordánskem. Válka skončila vítězně pro Izrael, který svým vítězstvím zabral území Západního břehu, Sinajského poloostrova, Golanské výšiny a pásmo Gazy. Izraelské území se tak zvětšilo na trojnásobek.¹³⁶

Po konci války Izrael neměl v plánu dobyté území anektovat, nýbrž vyměnit jej za mír. Na toto však nepřistoupily arabské státy a odpovědí Izraeli bylo vyhlášení principů v Chartúmu, v kterých bylo zaneseno neuznání státu Izrael, neuzavření míru a nevyjednávání.¹³⁷ Tehdejší vláda, které předsedal Levi Eškol, zahájila proces budování, vznikla tak na podzim první osada na Západním břehu, která nesla jméno Kfar Ecijon, tato osada byla původně zničena v roce 1948. Cílem osadnictví bylo zabránit ohrožení izraelské svrchovanosti nad tímto územím. Výstavbu osad řešil Alonův plán, pojmenovaný podle vedoucího komise pro osadnictví. Tento plán byl několikrát přepracováván, ale vládou nebyl nikdy přijat. V Alonově plánu bylo zakotveno zajištění bezpečnosti státu připojením Judské pouště a údolí Jordánu k Izraeli.¹³⁸

Plán dále zajišťoval navrácení části dobytého území a část strategické oblasti měla zůstat pod kontrolou izraelského státu, aby bylo zaručeno, že nedojde k neočekávanému napadení z arabské strany. Toto bylo nepřijatelné pro arabské státy.¹³⁹

„Osídlování, zahájené zčásti ze strategických důvodů, získalo po nástupu vlády Menachema Begina nový význam. Izrael ho začal provádět ve větším měřítku, přičemž

¹³⁶ Schulze, E, K. Arabsko izraelský konflikt. Str. 42-43.

¹³⁷ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 120.

¹³⁸ Lein, Y. Land Grab. Israel's Settlement Policy in the West Bank. Str. 10-11.

¹³⁹ Turner, E. Dějiny státu Izrael. Str. 154.

*vyvlastňoval arabskou půdu a vodní zdroje s cílem celou oblast anektovat. Arabská část Jeruzaléma a syrské Golanské výšiny byly de facto připojeny i formálně a arabské země ani Palestinci tomu nedokázali zabránit.*¹⁴⁰

Palestinští obyvatelé neuznávali nově vzniklé osady a zároveň v nich osady podněcovaly odpor, z důvodu že v těchto osadách se kumulovali protiarabské radikální a náboženská fanatici. Například Hebron bylo již historicky židovské osídlení, které zažilo v roce 1929 protizidovské pogromy a Židé byli nuceni, toto místo opustit. Zpět se mohli vrátit až po Šestidenní válce. Nyní Hebron patří k nejmilitantnější osadě, která je útočištěm teroristů a extrémních židovských hnutí. Problémem je, že na okupovaném území Izrael nepřikládá otázce Palestinců velký význam a toto území bylo důležité jen ze strategických důvodů. Z pohledu mezinárodního práva je zakládání nových osad v jeho rozporu. Článek 49 čtvrté Ženevské konference pojednává:¹⁴¹ „*Okupující mocnost nedeportuje či transferem nepřevéde části svého vlastního civilního obyvatelstva na teritorium, jež okupuje.*“¹⁴² Výstavba nových osad se výrazně podepsala na demografickém složení Palestiny. Dále podle Haagské konvence se zakazuje konfiskovat soukromý majetek a umožňuje pouze půdu zabrat jen za náhradu, a to k vojenským účelům. Zabraní je pouze dočasné a nepřechází na toho, který okupuje, ten se stává pouze opatrovníkem. Židovské osady jsou proto v rozporu s uvedenými zásadami mezinárodního humanitárního práva.

I přes tato fakta došlo k největšímu rozvoji osadnictví v roce 1977, kdy v Izraeli převzala moc politická strana Likud. Za její vlády mnohonásobně vzrostl počet nových osad. I když se zdá, že za výstavbou nových osad stojí převážně pravicová vláda, ve skutečnosti za vlády levice je postaveno nových osad jen o něco méně.¹⁴³

¹⁴⁰ Hourani, A. Dějiny arabského světa. Str. 419.

¹⁴¹ Čejka, M. Izraelský pravicový radikalismus a fenomén osadnictví. Globalpolitics.

¹⁴² Lein, Y. Land Grab. Israel's Settlement Policy in the West Bank. Str. 38.

¹⁴³ Čejka, M. Izraelský pravicový radikalismus a fenomén osadnictví. Globalpolitics.

5.2 Mírový proces

5.2.1 Počátky mírového procesu

Madridská konference, která se konala 30. října 1991, dala základní impulz k řešení otázky mírového procesu na Blízkém východě. Přítomny byly delegace států Izraele, Sýrie, Egypta, Libanonu a společná Palestinsko-jordánská delegace. Účastní byli i zástupci světových velmocí – Ruska a Spojených států amerických. Bilaterální rozhovory a multilaterální jednání se neseťkaly s velkým úspěchem, nicméně přispěly k posunu v řešení mírových jednání. V roce 1992 byla vyjednávání pozastavena, avšak následující rok byl zlomový v izraelsko-palestinském jednání. V roce 1993 v norském hlavním městě Oslo se konaly mezi zástupci Izraele a Organizace pro osvobození Palestiny tajné rozhovory, které vedly k podepsání dohody, kterou podepsal izraelský premiér Jicchak Rabin a předseda OOP Jásir Arafat. Dohody přinesly fakticky první uznání Izraele ze strany Palestinců. Tímto krokem se otevřely Izraeli dveře k diplomatickým jednáním s okolními arabskými státy. Do roku 1996 bylo uzavřeno několik dohod a smluv v rámci mírového procesu. V roce 1996, kdy mírový proces začal stagnovat, se konaly volby do Knesetu, v první přímé volbě premiéra tehdy usedl do premiérského křesla Benjamin Netanjahu. V té době také zesílily konflikty mezi Izraelci a Palestinci.¹⁴⁴

5.2.2 Mírový proces a osadnictví za vlády Benjamina Netanjahua 1996-1999

Benjamin Netanjahu již v předvolební kampani sliboval, že se zasadí za bezpečnost Izraele a zpomalí mírový proces, neboť vystupoval proti vzniku Palestinského státu. Poté, co se Benjamin Netanjahu stal premiérem, neměl lehkou pozici, neboť bylo nutné dodržet dohody z Osla, vůči kterým měl vyhraněný postoj již v době, kdy ještě nebyl předsedou vlády. Zastával názor, že tyto dohody ohrožují osadnickou politiku a jsou

¹⁴⁴ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 74-83.

nebezpečím i pro bezpečnost země Izrael. A dále podle jeho názoru byly pro Izrael velice strategicky důležité Golanské výšiny a Západní břeh.¹⁴⁵

Netanjahu však chtěl ukázat světu, že dokáže vést mírová jednání lépe než předchozí Peresova vláda. Navštívil proto americký Washington, kde se setkal s prezidentem Clintonem. Premiér však dobře věděl, že prezident v nastávajícím čase bude bojovat o své znovuzvolení a tudíž na něj nebude činit nátlak v otázce míru.¹⁴⁶

I přes svůj negativní postoj, se Netanjahu dále setkal v září 1996 s palestinským představitelem Jásirem Arafatem na checkpointu Erez a oba si stikli ruce, zároveň se dohodli, že budou pokračovat v jednání mírového procesu. Ve skutečnosti však Netanjahu neměl sympatie k těmto jednáním, jelikož po smrti svého bratra Yonatana měl morální problém jednat s „teroristy“. Při podání ruky s Arafatem, kterého považoval za kmotra terorismu, tak pociťoval zahanbení vůči vlastní rodině. Věřil, že terorismus lze zničit pouze vojenskou a ekonomickou cestou, tj. zastavení financování těchto organizací.¹⁴⁷

Obecně si premiérův způsob jednání nezískal velkou důvěru u Palestinců. Ke zhoršení situace došlo v roce 1996, kdy byl vládou otevřen Hasmonejský tunel, který se nachází v blízkosti Chrámové hory a jeho východ ústí do muslimské části města. I když toto otevření mohlo zlepšit finanční situaci muslimských obchodníků, neboť by přilákalo více turistů, přišlo rozhořčení ze strany Palestinců. O tomto otevření se jednalo již za vlády Šimona Perese, který vyjednával s náboženskými představiteli z Chrámové hory. Výměnou za otevření tunelu měla být zahájena výstavba nové mešity na Chrámové hoře. Avšak Netanjahu razil jiný směr a vyjednávání nebylo jeho prioritou. Otevření tak učinil bez jakékoliv domluvy s Palestinci. Netanjahův počín vyvolal vlnu odporu a násilí, který si vyžádal smrt několik desítek lidí.¹⁴⁸

Britský list Financial Times napsal v srpnu téhož roku: „*Zvolení Benjamina Netanjahua izraelským premiérem muselo nutně vést ke konfliktu s Palestinci. Přestože Netanjahu tvrdí, že hodlá respektovat literu dohod s Palestinci, jichž dosáhla předchozí Labouristická vláda, zcela zjevně nikdy nechoval sympatie k jejich duchu.*“¹⁴⁹ Izraelský

¹⁴⁵ Leading Article: A Palestinian state is the key to peace. Independent.

¹⁴⁶ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 215-216.

¹⁴⁷ Lochery, N. The Resistible Rise of Benjamin Netanyahu. Str. 217-236.

¹⁴⁸ Gilbert, M. Izrael dějiny. Str. 578.

¹⁴⁹ FT: Palestinci ve slepé uličce. ČTK.

premiér nenařídil stažení jednotek z Hebronu, které se mělo uskutečnit podle dohod do konce června 1996, stranil se setkání s představitelem Palestiny Jásirem Arafatem a podporoval rozšíření židovských osad a také nechal buldozery zničit budovu, která měla sloužit palestinské mládeži a nacházela se ve východní části Jeruzaléma. Těmito kroky se zmenšovala naděje na vytvoření nezávislého Palestinského státu.¹⁵⁰

Ke konci roku 1996 vypracovalo ministerstvo bydlení plán pro výstavbu dvou tisíc bytových jednotek pro ortodoxní Židy v Kirjat Sefer.¹⁵¹ „Koncem roku pak prohlásil premiér Netanjahu, že židovské osady zůstanou na palestinském území navždy.“¹⁵²

K vyjednávání mezi Izraelem a Palestinou byl pověřen i americký vyslanec prezidenta Billa Clintona, Dennis Rose, který se snažil mírová jednání oživit. Rose na přelomu roku 1996 usiloval o to, aby došlo k dohodě, která by stanovila předání Hebronu Palestincům. Prezident Bill Clinton ve své knize píše: „Nedosáhli jsme toho, ale začal jsem rok 1997 s větší nadějí na mírový proces, než jsem měl v předchozích měsících.“¹⁵³

K dohodě nakonec došlo, a to 15. ledna 1997. Tato dohoda je nazvána Hebronský protokol. Obsahem této dohody byl odsun izraelské armády z Hebronu. Již podle článku sedm, který byl podepsán Jicchakem Rabinem, se měly izraelské jednotky stáhnout z 80 procent území města. Město Hebron bylo řazeno do tzv. oblasti A, která měla být pod kontrolou Palestinců. Premiér Šimon Peres však toto stažení pozastavil z důvodu série sebevražedných atentátů. Po podpisu této nové smlouvy se izraelská armáda měla do deseti dnů odsunout ze 4/5 tohoto území. Zbylá 1/5 zůstala vyčleněna pro 450 židovských osadníků. Toto území mělo pod kontrolou 2000 izraelských vojáků, i přesto na tomto území stále bydlelo 20 000 Palestinců. Do doby dvou měsíců po uskutečnění odsunu měla být obnovena mírová jednání.¹⁵⁴

„Den po ceremoniálu s udílením čestných medailí mi zavolali premiér Netanjahu a předseda Arafat a řekli mi, že konečně dosáhli dohody o rozmístění izraelských sil v Hebronu, a dovedli tak k úspěšnému konci rozhovory, které jsme nastartovali v září. Dohoda o Hebronu byla relativně malou součástí mírového procesu, ale bylo to poprvé,

¹⁵⁰ FT: Palestinci ve slepé uličce. ČTK.

¹⁵¹ Sharon, Porush Vow to Expand Jewish West Bank Settlements. Jewish Telegraphic Agency.

¹⁵² Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 82.

¹⁵³ Clinton, B. Můj život. Str. 840.

¹⁵⁴ Parafována dohoda o Hebronu. ČTK.

*kdy Netanjahu a Arafat společně něco dokončili. Kdyby nebylo dohody dosaženo, celý mírový proces by se byl ocitl ve vážném nebezpečí. Dennis Rose s nimi pracoval pár týdnů skutečně čtyřicet hodin denně a král Husajn i Warren Christopher tlačili strany, aby se dohodly v závěrečných dnech jednání. Prezident Mubarak také zasáhl, když jsem mu zatelefonoval o pomoc do Káhiry v jednu hodinu v noci na konci ramadánu. Na Blízkém východě to tak fungovalo, často bylo třeba přiložit všechny ruce k dílu, aby se věc podařila.*¹⁵⁵

Součástí Hebronského protokolu byla také část tzv. „Note for the Record“, v němž se představitelé Izraele a Palestiny domluvili, že naplní smlouvu, která byla postavena na principu reciprocity, což znamená, že splnění závazků jedné strany závisí na splnění závazků strany druhé. Izrael měl provést další stažení v roce 1997 a dále měl propustit palestinské vězně. Součástí protokolu bylo i jednání o zabezpečení průchodu mezi Západním břehem a pásmem Gazy. Na druhou stranu měli Palestinci pozměnit svoji Chartu, která se ve svých člancích zaměřovala proti Izraeli, palestinská strana se měla vyhnout nepřátelské agitace a bojovat proti terorismu.¹⁵⁶ Ač byla tato dohoda schválená Knesetem, vládu na vyjádření svého protestu opustil Benjamin Begin (syn Menachema Begin). Ariel Šaron se k této dohodě vyjádřil, že se za ni stydí. Po celý rok 1997 pak již nebyla uzavřena žádná další dohoda.¹⁵⁷

Mírovému procesu příliš nepomohlo ani další rozhodnutí Benjamina Netanjahua v březnu 1997, kdy se rozhodl zahájit stavbu na 6 500 bytů pro židovské obyvatelstvo v Har Homa¹⁵⁸ (arabsky nazvané jako Džabal abú Ghnajm), ve východní části Jeruzaléma. Toto území patřilo k oblastem, které Izrael získal v roce 1967 v Šestidenní válce. Netanjahuovo jednání se setkalo s antipatií ze strany Palestinců a ti kvůli výstavbě přerušili mírové rozhovory.¹⁵⁹ Kromě Palestinců se rozhodnutí premiéra také setkalo s odporem z řad mnoha států. Představitelé OSN i Spojených států naléhali na Netanjahua, aby oddálil výstavbu nových bytů s ohledem na nepokoje, které se

¹⁵⁵ Clinton, B. Můj život. Str. 841.

¹⁵⁶ Satloff, R.; Danin, R. From Hebron to Har Homa to Hamas: The Chimera of 'Reciprocity'. The Washington Institute.

¹⁵⁷ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 218.

¹⁵⁸ Lea, D. Survey of Arab-Israeli Relations 1947-2001. Str. 187.

¹⁵⁹ Susser, L, D. Israel in 1997. Encyclopedia Britannica.

rozpoutaly na straně Palestiny. K ještě většímu ochlazení vztahů došlo po březnu 1997, po teroristickém útoku v kavárně v Tel Avivu, při němž zemřeli izraelští občané.¹⁶⁰

„Aby mohl Netanjahu překlenout rozkladné ticho a odvrátit pozornost od sebe, coby viníka dané situace, vystoupil čas od času s tak zvané zcela novými iniciativami. ... Aby sebral vítr z plachet nově zvolenému šéfu opozice, vrchnímu veliteli válečného vojska Jehudu Barakovi, vyhlásil v červnu 1997 nový mírový plán, týkající se ústupu ze Západního břehu a nazval jej „Allon-Plan-Plus“.¹⁶¹ Tento plán pojednával o představě Netanjahua ponechat si 60 procent území Západního břehu, ještě o 10 procent více, než plánoval samotný Allonův plán z roku 1967. V mapě bylo zohledněno, že většina osad se 160 000 obyvateli se připojí k Izraeli, některé však by zůstaly na palestinském území. Premiérův úmysl byl však pro palestinskou stranu nepřijatelný. Teror se začal opět stupňovat.¹⁶²

V červenci téhož roku zemřelo na 15 Izraelců v důsledku sebevražděných palestinských útoků. I když v srpnu ukončil svoji činnost americký diplomat Dennis Rosse se slovy, že došlo k obnovení řešení bezpečnostní otázky mezi Izraelem a Palestinou, Izrael v září na konto slov Madeleine Albrightové, americké ministryně zahraničí, odmítl vyzvání přerušit osidlování na území, které okupuje. O dva měsíce později se Netanjahu velice ostře postavil proti Arafatovu tvrzení, ve kterém se nechal slyšet, že na rok 1999 plánuje vyhlásit nezávislý Palestinský stát. V rozhovoru pro německý tisk Netanjahu uvedl, že izraelská vláda na sebe nikdy nevezme riziko, aby dovolila palestinskému státu zaútočit na Izrael v možné vojenské alianci se Saddámem Husajnem.¹⁶³

Co se týče osadnické politiky v roce 1997, izraelská vláda v tomto roce, přesněji v dubnu 1997, začala a podporovala novou kampaň, která si kladla za cíl získat nové osadníky. Šlo o to, aby přemluvili co nejvíce izraelských občanů, aby se jimi stali, a aby žili na okupovaném území Západního břehu Jordánu. Vláda vedla kampaň pomocí periodického tisku, v němž se objevovaly reklamy. Tyto reklamy lákaly na to, že lidé, kteří si koupí byt či dům v židovských osadách, mohou obdržet až desítky tisíc dolarů na jednotlivce. Tato podpora osadnictví byla v souladu s rozhodnutím Netanjahuovy

¹⁶⁰ Téměř 20 měsíců izraelsko-palestinské mírové rozhovory přerušeny. ČTK.

¹⁶¹ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 220.

¹⁶² Aronson, G. Settlement Monitor (Autumn 1997). Str. 126-135.

¹⁶³ Téměř 20 měsíců izraelsko-palestinské mírové rozhovory přerušeny. ČTK.

vlády, pro kterou bylo osadnictví na Západním břehu prioritní zónou rozvoje.¹⁶⁴ Dále Netanjahuova subvence pomohla v roce 1998 osadnickým organizacím v Jeruzalémě příspěvkem 30 milionů šekelů.¹⁶⁵

V lednu 1998 se pak opět Madeleine Albrightová snažila oživit mírová jednání, a to na setkání v Paříži jak s Arafatem, tak s Netanjahuem. Obecně se vyjednávání mezi Izraelci a Palestinci ocitlo ve slepé uličce, jelikož Netanjahu nebyl ochoten vyměnit území za mír a pozastavit výstavbu osad, u Arafata zase nikdo nedokázal odhadnout jeho skutečné záměry a také nebyl schopen udržet pod kontrolou terorismus. Americká vláda se obávala toho, že vidina nastolení míru se pomalu vzdaluje. V této chvíli měla klíčovou roli pro vyjednávání Madeleine Albrightová, která činila různé návrhy, do kterých i prezident Clinton vkládal své naděje, že se jim podaří znovu jednání oživit. Albrightová věděla, že situace je velice složitá. Nicméně stále nedocházelo k nějakému konkrétnímu řešení. Madeleine Albrightová se proto snažila v následujících měsících vynaložit veškeré úsilí, aby se mírová jednání dala znova do pohybu. Tato řada setkání však nepřinášela žádný zlom, ve který Spojené státy doufaly. Netanjahuovi toto trochu poškodilo jeho politickou image, neboť se začala projevovat nespokojenost s jeho politikou a dokonce sám prezident Clinton začal shledávat sympatie skoro více v Arafatovi než v Netanjahuovi. Toto období s sebou přineslo i pozdvižení na americké půdě, když Hillary Clintonová veřejně vyzvala k vytvoření Palestinského státu, s názorem, že by to bylo to nejlepší ve prospěch míru na Blízkém východě. Oficiální mluvčí Bílého domu se situaci snažil zachránit tvrzením, že to bylo pouze osobní přesvědčení paní Clintonové a že toto přesvědčení nemá v žádném případě nic co do činění s postoji, které k tomuto problému zaujímá Washington. V září roku 1998 znovu Madeleine Albrightová vynakládala diplomatické úsilí k jednání, Netanjahu s Arafatem byli pozváni do Bílého domu k jednání s prezidentem Clintonem.¹⁶⁶

Pár dní před tím měl Netanjahu projev ve Valném shromáždění v OSN. „*Nikdo nechce mír víc než my... Já osobně jsem často obviňován, že nechci mír. Nic nemůže být dál od pravdy... Chceme mír pro nás i pro palestinský lid... Jsme ochotni udělat*

¹⁶⁴ Izrael zahájil kampaň získání nových osadníků. ČTK.

¹⁶⁵ Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 259-260.

¹⁶⁶ Kreimendahl, I. Peacemaker USA? The Role of the United States in the Arab-Israeli Conflict in the 1990s. Str. 55-57.

bolestné kompromisy pro mír. Doufáme, že Palestinci jsou připraveni provést také potřebné kompromisy. ¹⁶⁷

Tento projev se jevil dobrý pro Clintonovy plány a americká vláda ho považovala za nadějný pro další vývoj, avšak Netanjahu posléze dodal, že jako premiér židovského státu se musí zasloužit i o to, aby se tato země mohla bránit. Obě strany se vzájemně obviňovaly. Netanjahu poukazoval na Palestince, že oni oproti Izraeli svoji část dohod neplní, Arafat zastával názor, že Palestinci své povinnosti splnili, a i přesto se stále ocitají pod okupací Izraele. V říjnu 1998 se Madeleine Albrightová vydala spolu s Dennisem Rossem opět na Blízký východ, do Izraele. Podařilo se jim, aby se setkali zástupci Izraele i Palestiny. Celý průběh jejich vyjednávání a kus práce, kterou odvedli a která byla vysilující, se nakonec dočkala výsledku. Ve Wye River Plantation v Marylandu se uskutečnilo jednání, které probíhalo od 15. října do 23. října mezi oběma stranami. Výsledkem těchto jednání bylo podepsání dohody¹⁶⁸ tzv. Memorandum Wye River, dne 23. října 1998.¹⁶⁹ Dohoda měla zajistit Palestincům větší část území (13 %) na Západním břehu, přístav, letiště, bezpečný průchod mezi Gazou a Západním břehem a mimo to také propuštění vězňů či poskytnutí ekonomické pomoci. Na druhou stranu Izraeli se mělo dostat spolupráce v oblasti boje proti terorismu. Izrael požadoval uvěznění některých Palestinců, ve kterých shledával nebezpečí a zdroj násilí pro svoji zemi. Dohoda dále pojednávala o změnách palestinského statusu. Spojené státy americké se zavázaly k finanční podpoře Izraeli a zaručení bezpečnosti při vojenských přesunech. Souhlasily také s podporou palestinské ekonomiky.¹⁷⁰

Z pohledu ostatních států bylo uzavření této dohody přínosem. Mezi těmito státy bylo například Rusko, Německo, Egypt či Velká Británie. Odmítavě se však proti této dohodě postavila Sýrie a dohodu brala za skandální, neboť ničí práva Palestinců.¹⁷¹ Podle tisku As-Saurá: „*Není to mírová dohoda, ale skandální pokus likvidovat zbytek*

¹⁶⁷ Ministry of Foreign Affairs. PM Netanyahu Address to United Nations General Assembly, September 24, 1998.

¹⁶⁸ Viz příloha č. 2, Zleva Jásir Arafat, král Husajn, prezident Bill Clinton a premiér Benjamin Netanjahu při podepsání dohody v říjnu 1998.

¹⁶⁹ Kreimendahl, I. Peacemaker USA? The Role of the United States in the Arab-Israeli Conflict in the 1990s. Str. 55-57.

¹⁷⁰ Clinton, B. Můj život. Str. 926.

¹⁷¹ Rusko, Egypt a další země uvítaly izraelsko-palestinskou dohodu. ČTK.

*práv Palestinců, poněvadž je založena na izraelsko-amerických podmínkách a na „údajných ústupcích“ izraelského premiéra Benjamina Netanjahua“.*¹⁷²

Objevují se i spekulace, že Clinton vyjednával mezi Izraelem a Palestinou za účelem dohody pouze s vidinou diplomatického triumfu, neboť v té době čelil obvinění z udržování poměru s Monicou Lewinsky a potřeboval tak odvrátit pozornost od této aféry.¹⁷³

Ačkoliv dohodu mezi Izraelci a Palestinci schválil Kneset i izraelská vláda, v prosinci téhož roku se Benjaminovi Netanjahuovi rozpadla koalice a byly vyhlášeny předčasné volby, jedním z důvodů byly i ústupky vůči palestinské straně.¹⁷⁴

Můžeme tak jen uvažovat, zda Netanjahuovým plánem bylo skutečně smlouvy uskutečnit. Palestinské straně bylo vráceno jen několik částí území poblíž města Dženín. Následně Netanjahu proces zastavil. Jeho odůvodněním pro zastavení procesu bylo, že Palestinci nedodrželi svoji část dohody.¹⁷⁵

¹⁷² Rusko, Egypt a další země uvítaly izraelsko-palestinskou dohodu. ČTK.

¹⁷³ Kreimendahl, I. Peacemaker USA? The Role of the United States in the Arab-Israeli Conflict in the 1990s. Str. 55-57.

¹⁷⁴ Rabinovich, I. Waging peace: Israel and the Arabs 1948-2003. Str. 65-66.

¹⁷⁵ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 158.

5.2.3 Nástin vývoje mírového procesu po konci vlády Benjaminu Netanjahu

Netanjahuovým nástupcem na postu premiéra se stal v květnu 1999 Ehud Barak, Oproti Benjaminu Netanjahuovi, jehož postoj byl neústupný a velice přísný, Barak patřil k těm lidem, kteří byli ochotni udělat kompromis a zasloužit se o to, aby byl mírový proces úspěšně dokončen. Ehud Barak byl toho názoru, že kompromisy ohledně území jsou klíčové pro uzavření míru.¹⁷⁶ Barak v září roku 1999 podepsal dohodu s Jásirem Arafatem v Šarm aš-Šajchu, tím Izrael stvrdil své povinnosti vyplývající již z dohod Memorandum Wye River, které Netanjahu pozastavil. Dohoda v Šarm aš-Šajchu pojednávala o předání další části Západního břehu Palestincům.¹⁷⁷ V listopadu probíhala jednání mezi Izraelem a Palestinou, účastnil se jich opět i americký prezident Clinton, který si byl jistý, že mírový proces bude dokončen následující rok a že obě strany opravdu o mír stojí.¹⁷⁸ Řešily se například záležitosti založení palestinského státu, území, uprchlíci či bezpečnost. V průběhu však byla jednání, jak bývá časté, přerušena. Nakonec byli oba zástupci pozváni prezidentem Clintonem na schůzku do Camp Davidu, která byla zahájena 11. července 2000. Tato schůzka však nebyla úspěšná. Podle reportérky pro New York Times - Debory Sontag byl tento neúspěch, ať už Izraelem či Spojenými státy americkými vysvětlován tak, že Barak učinil přílišné kompromisy, zejména pak v otázce Jeruzaléma, které Arafat nepřijal a k tomu, aby dosáhl svých cílů, si zvolil cestu násilí – tedy pomocí intifády.¹⁷⁹ V roce 2001 nahradil v premiérském křesle Ehuda Baraka Ariel Šaron. Šaron¹⁸⁰ zaujímal k řešení mírového jednání postoj podobný tomu Netanjahuovu – nebyl ochoten odstranit osady na Západním břehu a byl méně povolný k ústupkům.¹⁸¹ Spojené státy americké měly i nadále zájem o jednání v rámci mírového procesu, ale kladly důraz především na to,

¹⁷⁶ Butt, G. Analysis: New chance for peace? BBC.

¹⁷⁷ Israel-Palestinian Peace Process: The Sharm el-Sheikh Memorandum. Jewishvirtuallibrary.

¹⁷⁸ Clinton, B. Můj život. Str. 986.

¹⁷⁹ Sontag, D. AND YET SO FAR: A special report.; Quest for Mideast Peace: How and Why It Failed. The New York Times.

¹⁸⁰ Za Šaronovy vlády se například konala vrcholná konference, které se účastnily země Arabské ligy. Konference se konala v Bejrútu a byly zde podány požadavky Saudské Arábie, které se týkaly stažení Izraele z území, které okupuje. Izrael tyto požadavky zcela odmítl. (Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str 95.)

¹⁸¹ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str. 93.

aby obě strany měly snahu vzájemně se domluvit. Avšak počet teroristických útoků se nadále zvyšoval a vyžádal si mnoho obětí na obou stranách. Mírový proces stagnoval.

Nicméně za vlády Šarona byl schválen mírový plán tzv. „Cestovní mapa“,¹⁸² tento plán však nesklidil valný úspěch.¹⁸³ V roce 2006 Šaron utrpěl mozkovou příhodu a upadl do komatu, novým premiérem se stal Ehud Olmert. Olmertova politika zůstávala stejná jako Šaronova, tzn. usilovala o stažení Izraelců z Gazy a ze Západního břehu. Olmert byl ochoten jednat s palestinskou stranou, podmínkou ale bylo, že Hamás ukončí agresi a uzná Izrael.¹⁸⁴

5.2.4 Mírový proces a osadnictví za vlády Benjamin Netanjaha od roku 2009

De facto od roku 2008 neprobíhala žádná mírová jednání mezi Izraelem a Palestinou. Izrael vstoupil do roku 2009 vojenskou operací v pásmu Gazy. Ta měla zabránit ostřelování Izraele raketami Hamásu. I přes úspěch operace, která útoky výrazně omezila, to mělo pro Izrael špatné následky na mezinárodní diplomatické scéně.¹⁸⁵ V roce 2009, se ujal postu premiéra Benjamin Netanjahu se slovy, že nová vláda bude partnerem pro mír s Palestinci, neboť je mír stálým úkolem pro všechny izraelské vlády, včetně té jeho.¹⁸⁶ Mimo jiné v té době došlo ke změně i ve Spojených státech, kde se novým prezidentem stal na počátku roku 2009 Barak Obama, který nahradil svého předchůdce George Bushe. Barak Obama se tehdy vyjádřil, že chce, aby došlo k obnovení mírových jednání a došlo tak ke konečné dohodě a zároveň, že chce agresivně a aktivně prosazovat mír mezi oběma stranami.¹⁸⁷

¹⁸² Plán byl navržen USA, Ruskem, OSN a EU. Plán chtěl vyřešit problémy pomocí 3 fází. Kladl si za cíl stažení izraelských jednotek z území Palestiny, ukončení teroru ze strany Palestinců a ukončení výstavby osad. Mělo také dojít k vyhlášení Palestinského státu a uskutečnit se měli i palestinské volby. Tímto mírovým procesem se mělo konečně dojít k ukončení izraelsko-palestinského konfliktu. Plán byl schválen jak izraelským premiérem, tak palestinským (tím byl A. Mázín). I americkým prezidentem Georgem Bushem. Proti plánu se postavili jak Izraelci, tak Palestinci. Nedošlo tak k ukončení teroru ani k zastavení stavění nových osad. (Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str 96-97).

¹⁸³ Pojar, M. Stručná historie států – Izrael. Str 96-97.

¹⁸⁴ Olmert urges Palestinian action. BBC.

¹⁸⁵ Zbavitelová, G. Rok 2009 v Izraeli a na palestinských územích. Český rozhlas.

¹⁸⁶ Netanyahu 'will be peace partner'. BBC.

¹⁸⁷ U. S. Envoy: Obama Wants 'Immediate' Mideast Talks. HAARETZ.

V květnu se oba státníci setkali ve Washingtonu a řešili mimo otázky iránského jaderného programu, který je rizikem pro mezinárodní vztahy a jejich destabilizaci i další témata, mezi kterými byl i mírový proces. Se shodou okolností krátce před jednáním mezi Netanjahuem a Obamou, byla v Izraeli zahájena, další výstavba židovských osad na Západním břehu. Washington byl pro vytvoření nezávislého palestinského státu. Premiér Netanjahu byl připraven zahájit mírový proces, podmiňoval to však uznáním Izraele jakožto židovského státu a bojem proti terorismu.¹⁸⁸ Tehdy nejčtenější izraelský deník Jedioth Achronot oznámil, že se oba státníci dohodli pouze na tom, že mají velice odlišné názory. Politolog Akiva Eldar uvedl, že ještě nikdy neviděl ve Washingtonu oficiální setkání, po kterém by bylo zveřejněno tolik rozporů. Obama byl viděn, jako ten, který chová sympatie k arabskému světu a prosazuje pouze vlastní zájmy.¹⁸⁹

Barak Obama mírovému procesu moc nepomohl, ba naopak spíše ho zkomplikoval. Aby působil více objektivně, vyzval Izrael, aby úplně zmrazil výstavbu nových židovských osad na palestinském území. Obama si ale nebyl vědom toho, že Izrael na tuto výzvu nepřistoupí, neboť předchozí americká vláda jim umožňovala v této věci větší benevolenci. Na základě Obamových slov Palestinci v roce 2009 podmiňovali znovu usednutí k jednacímu stolu, zastavením výstavby osad. Na nátlak spojených států, Netanjahu zastavil výstavbu nových osad na Západním břehu po dobu deseti měsíců. Barak Obama byl velikým zklamáním obou stran. Palestinci si představovali, že Obama donutí Izrael k větším ústupkům a Izraelci naopak vinili Obamu, že byl příliš propalestinský.¹⁹⁰

V červnu 2009 měl Netanjahu důležitý projev na izraelské univerzitě Bar Ilan. V něm historicky poprvé připustil, že by mohl vzniknout nezávislý palestinský stát, avšak s podmínkou, že tento stát nesmí být ozbrojen.¹⁹¹

„Každému jeho vlajku, každému jeho hymnu. (Ale) území poskytnuté Palestincům bude bez armády, bez kontroly vzdušného prostoru, bez přísunu zbraní, bez možnosti navazovat spojení s Íránem nebo s Hizballáhem. Dostaneme-li záruku demilitarizace, budeme připraveni dosáhnout dohody týkající se (existence) demilitarizovaného palestinského státu po boku židovského státu. Palestinské vedení

¹⁸⁸ Obama, Netanyahu discuss U.S. – Israeli disagreements. CNN.

¹⁸⁹ Izraelští komentátoři se bojí zhoršení vztahů Izraele s USA. ČTK.

¹⁹⁰ Zbavitelová, G. Rok 2009 v Izraeli a na palestinských územích. Český rozhlas.

¹⁹¹ Full Text of Netanyahu's Foreign Policy Speech at Bar Ilan. HAARETZ.

*musí povstat a říci: uznáváme právo židovského lidu na domovinu. Pokud palestinští lídři řeknou tato jednoduchá, pravdivá slova, otevřou cestu k vyřešení ostatních problémů.*¹⁹² Netanjahu ve svém proslovu však dodal, že Izrael neuposlechne Spojené státy, co se týče ukončení dalšího osidlování Západního břehu Jordánu, a že Jeruzalém zůstane nerozděleným hlavním městem Izraele.¹⁹³

O to, že Netanjahu připustil vznik palestinského státu, se možná zasloužily Spojené státy. Nicméně Palestinci se proti projevu stavěli odmítavě, z důvodu mnoha podmínek, které si Netanjahu kladl a které de facto vznik nezávislého státu v podstatě neumožňovaly.¹⁹⁴

V březnu 2010 Izrael navštívil americký viceprezident Joe Biden, který přijel za účelem ujistit Izrael o americké podpoře v oblasti bezpečnosti ale i v dalších mírových jednáních. Izraelská vláda během návštěvy tohoto politika oznámila, že plánuje výstavbu 1600 nových domů pro židovské obyvatelstvo ve východním Jeruzalémě. Americkou stranu toto prohlášení pobouřilo, překvapen byl však i samotný premiér Netanjahu, se kterým nebylo konzultováno, kdy tato záležitost bude zveřejněna. Zároveň Palestinci, kteří byli pobouřeni, odmítli dále jednat o mírovém procesu. V té době poukazoval deník New York Times, že by americká administrativa měla reagovat na provokaci ze strany Izraele a měla by vyvinout tlak na Izrael, aby změnil své dosavadní chování, kterým ničí naději v mír. K opatřením nedošlo a Izrael zmrazení osad odmítl.¹⁹⁵ Následně se ke konci března kvůli plánu výstavby osad setkal¹⁹⁶ Netanjahu s Obamou ve Washingtonu.¹⁹⁷

Všeobecně se oba státníci, jak Obama tak premiér Netanjahu snažili odlišit od svých předchůdců. Oproti předchozím americkým prezidentům se Obama lišil svým přístupem ve vztahu k Izraeli. Působil otažitě, v určitých chvílích by se zdálo až nepřátelsky. Po dobu jeho funkce měly Spojené státy k Izraeli specifický vztah. Obama kladl důraz na vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu, neboť by to vedlo ke zlepšení vztahů Ameriky s arabskými státy.¹⁹⁸

¹⁹² Full Text of Netanyahu's Foreign Policy Speech at Bar Ilan. HAARETZ.

¹⁹³ Podmínky premiéra Netanjahua mohou zablokovat mírový proces. Solidarita.

¹⁹⁴ Kershner, Isabel. Netanyahu Backs Palestinian State, With Caveats. The New York Times.

¹⁹⁵ Bronner, E. As Biden Visits, Israel Unveils Plan for New Settlements. The New York Times.

¹⁹⁶ „Setkání proběhlo za zavřenými dveřmi a nebyly z něj publikovány žádné záznamy ani fotografie.“ (Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 319.)

¹⁹⁷ Netanyahu, Obama meet at White House. CNN.

¹⁹⁸ Pedatzur, R. How Obama Changed the Paradigm of U. S. – Israel Relations. HAARETZ.

K řešení mírového procesu jistě nepřidalo rozhodnutí předsedy palestinské samosprávy Mahmúda Abbáse¹⁹⁹, ten v roce 2010 podepsal zákon, který zakazoval pracovat Palestincům v židovských osadách a prodávat tamní zboží. Dále Palestincům bylo nařízeno bojkotovat potraviny, které vycházely z osad. Kampaň proběhla ve všech městech na Západním břehu. Studenti roznášející seznamy s výrobky z izraelských osad navštívili až půl miliónu domácností, a jejich domy byly poté označeny jako domácnosti, které osadnické výrobky nepoužívají. Zákon měl vést k likvidaci osad. Izrael se proti tomuto rozhodnutí stavěl pobouřeně se slovy, že se podnikání nemá zaplétat do politiky.²⁰⁰

¹⁹⁹ Ten nahradil Jásira Arafata, který zemřel v listopadu 2004.(Čejka, M. Dějiny moderního Izraele. Str. 292.)

²⁰⁰ Palestinci mají seznamy osadnického zboží, které budou bojkotovat. ČTK

Rokem změny na Blízkém východě byl rok 2011, kdy docházelo v arabských zemích k protivládním nepokojům. Dotýkalo se to i Izraele, neboť v Egyptě, kde padl režim Mubáraka, zaujímala nová vláda přátelský postoj k Hamásu. Tomu tak bylo umožněno lehce pašovat zbraně do pásma Gazy a ostřelovat izraelské pozice. Po celý rok 2011 byly zablokovány mírové procesy mezi Izraelem a Palestinou. Částečného úspěchu a mimořádné události, bylo přeci jenom dosaženo, neboť po dlouhých vyjednáváních byl v říjnu 2011 propuštěn unesený voják Gilad Šalit, který byl po dobu pěti let v zajetí Hamásu. Izraelská vláda za jeho propuštění propustila více než tisíc Palestinských vězňů, byl to tak nejvyšší počet v historii výměn vězňů.²⁰¹

Během let 2011 a 2012 Izrael čelil z pásma Gazy stále častěji raketovým útokům ze strany Hamásu. Odpověď Izraele na tyto útoky byla operace Pilíř obrany, která byla zahájena 14. listopadu 2012.²⁰² Izrael prováděl během této operace nálety na teroristické cíle v pásmu Gazy. Po týdenním ostřelování zprostředkovala egyptská diplomacie příměří, které premiér potvrdil. Tato vojenská operace stála izraelský stát tři miliardy šekelů (v přepočtu cca 15 miliard korun).²⁰³

V březnu v roce 2012 na návrh Pákistánu, schválila Rada OSN rezoluci. Tato Rada měla vyslat zástupce do Izraele, kteří by prověřili budování osad na území Západního břehu Jordánu. Izrael okamžitě vypověděl spolupráci s Radou OSN pro lidská práva a zamezila vstupu této organizaci a prohlásil, že veškerá rozhodnutí OSN jsou zaměřená proti Izraeli.²⁰⁴

Tématem, které bylo také velmi diskutované v tomto období, byla žádost Palestiny, aby se stala členem v OSN v září 2011 a získání statusu nečlenského pozorovatelského státu 29. listopadu 2012. Pro schválení hlasovalo 138 zemí, proti bylo 9 států, 41 států se zdrželo hlasování.²⁰⁵ Česká republika v této otázce hlasovala proti.²⁰⁶ Netanjahu pak velice kritizoval Abbásův projev na půdě OSN, jeho výroky označil za „nepřátelské a jedovaté“ a plně „lživé propagandy“. Ve svém prohlášení Netanjahu také poznamenal, že projev Abbáse nejsou slova muže, který by chtěl mír.²⁰⁷

²⁰¹ Zbavitelová, G. Rok 2011 v Izraeli a na palestinských územích. Český rozhlas.

²⁰² Q A: Israel-Gaza violence. BBC.

²⁰³ Potvrzeno: Izrael a Hamas se dohodly na příměří. E15.cz.

²⁰⁴ Izrael vypověděl spolupráci s Radou OSN pro lidská práva. Česká televize.

²⁰⁵ UN general assembly makes resounding vote in favour of Palestinian statehood. Theguardian.

²⁰⁶ Palestina se stala pozorovatelským státem OSN. Navzdory odporu USA i ČR. Idnes.cz.

²⁰⁷ Netanjahu odsoudil Abbásův projev jako nepřátelský a jedovatý. ČTK.

V roce 2012 mimo jiné také sílil vandalismus vůči palestinskému obyvatelstvu.²⁰⁸ „Stále silící fenomén představoval vandalismus a zločiny takzvaných „dětí kopců“, páchané na palestinském obyvatelstvu. Tito mladí Palestince systematicky šikanovali, aby je vyhnali z blízkosti židovských osad. Obtěžovali děti na cestě do školy, v noci káceli olivové háje, zapalovali mešity, přitom při takzvaných „značkových“ akcích bylo z nápisů, jež po sobě pachatelé zanechávali, znám, kdo za činy stojí. Jen v mimořádně vzácných případech byli pachatelé vypátráni. K případům docházelo zvláště tehdy, když vláda bořila ilegální osady nebo když Nejvyšší soud požadoval stržení některých domů, protože byly vystavěny na soukromých palestinských pozemcích.“²⁰⁹

Co se týče mírového procesu, ten v této době stagnoval z důvodu různých nepokojů v blízkovýchodní oblasti. Prezident Obama musel čelit nejenom nelehké situaci v oblasti Blízkého východu, ale také globální ekonomické krizi. Stagnace také probíhala z důvodu blížících se voleb ve Spojených státech. Obama si proto nemohl dovolit další neúspěch ve věci řešení izraelsko-palestinského konfliktu.²¹⁰

V následujícím roce komentoval americký analytik a expert na Izrael Jeffrey Golberg výrok Obamy, který řekl, že Netanjahu vede pomocí osadnické politiky Izrael do izolace. Dále Obama prohlašoval v soukromí, že Izrael neví co je v jeho nejlepším zájmu. Tato slova byla mířená na rozhodnutí Izraele, kdy na protest přijetí Palestiny do OSN za pozorovatele, oznámil, že postaví dalších 3 000 bytů pro osadníky na Západním břehu. Obama považoval Netanjahu za politika, který není ochoten v palestinské otázce učinit větší kompromisy, které by posunuly řešení problému na cestě k míru. Toto prohlášení považovala Netanjahuova strana Likud jako hrubé vměšování v době, kdy v Izraeli probíhaly předvolební boje v roce 2013. Zdálo se, že tyto Obamovy výroky byly zaměřené k výměně premiéra, se kterým měl Obama dlouhodobě chladné vztahy.²¹¹

K oživení mírových jednání došlo až v červenci 2013, po snaze amerického ministra zahraničí Johna Kerryho, kdy chtěl přimět Izraelce a Palestince k obnovení

²⁰⁸ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 183.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Rabinovich, I. Lingering Conflict: Israel, The Arabs, and the Middle East 1948 – 2012. Str. 204.

²¹¹ Obama se domnívá, že Netanjahu vede Izrael do izolace. ČTK.

mírových jednání. To odmítl Hamás,²¹² který se ostře ohradil na konto Mahmúda Abbáse se slovy, že Abbás nemá legitimitu k vyjednávání za palestinský lid.²¹³

K příspěví obnovení jednání schválila izraelská vláda propuštění 104 vězňných palestinských Arabů, které požadoval Abbás jako podmínku pro obnovení rozhovorů. Jednání byla naplánována na dalších devět měsíců a měla vyústit v dohodu. Delegaci ve Washingtonu zastupovala na izraelské straně ministryně spravedlnosti Cipi Livniová a za palestinskou stranu vyjednávač Saíb Irikát.²¹⁴ Američtí představitelé byli toho názoru, že k rozhodnutí Netanjahua k mírovým jednáním přispěla i Evropská unie, když vyhlásila sankce vůči izraelským osadám. Tyto sankce měly vstoupit v platnost v roce 2014 a měly zakázat jakékoliv financování či spolupráci s izraelskými institucemi, které působí na palestinských územích okupovaných Izraelem od roku 1967. Sankce EU přispěly k tomu, že Abbás ustoupil od požadavku úplného zmrazení židovských osad, zároveň Netanjahua tyto sankce vystrašily, neboť by měly dopad na izraelské trhy a na postavení Izraele. Zároveň se také obával, že veřejnost ho odsoudí za izolaci Izraele.²¹⁵ V listopadu 2013 však již došlo ke zmrazení těchto rozhovorů ze strany palestinských vyjednávačů, neboť byli proti dalšímu izraelskému rozšiřování osad na západním břehu. John Kerry následně odjel do Ramalláhu, aby jednal se zástupci obou stran. Netanjahu prohlásil v tisku, že je Izrael připraven uzavřít dohodu s palestinskou stranou, ale kritizoval ji za to, že uměle vyvolává krize a že nejedná seriózně.²¹⁶ Definitivně byly ukončeny rozhovory v dubnu 2014, neboť je Izrael pozastavil z důvodu, že Palestinci jednali o společné vládě s Hamásem, což Izrael zásadně odmítl. Netanjahu prohlásil, že Mahmúd Abbás se chce spojit se skupinou, která má za cíl zničit Izrael. Dále prohlásil, že nejde, aby Abbás chtěl obojí – musí se tedy rozhodnout, zda chce mírovou dohodu s Izraelem nebo spojenectví s Hamásem. Za uplynulých devět měsíců Izrael schválil výstavbu 14 000 nových bytů na západním břehu. Tato čísla možná ukazují, že vláda premiéra Netanjahua nebrala moc vážně mírová jednání.²¹⁷

²¹² „Palestinci žijí v jakémsi dvoustátí od roku 2007, kdy Hamás zvítězil ve volbách v pásnu Gazy a násilím odtud vytlačil dosavadní palestinskou správu řízenou Fatahem. Od té doby vládne palestinská správa, v níž dominuje Fatah jen na Západním břehu Jordánu.“ (Čejka, M. *Dějiny moderního Izraele*. Str. 306.)

²¹³ Hamas rejects Kerry's announcement: Abbas has no authority to negotiate. Ynetnews.

²¹⁴ Booth, W. Mideast peace talks set to begin after Israel agrees to free 104 Palestinian prisoners. The Washington Post.

²¹⁵ Haarec: Eu vystrašila Netanjahua, USA nedaly šanci Abbásovi. ČTK.

²¹⁶ Palestinstí vyjednávači přerušili mírová jednání s Izraelem. ČTK.

²¹⁷ Izrael zastavil mírové rozhovory s Palestinci. ČTK.

Následující vývoj událostí nasvědčoval tomu, že se mírová jednání mezi oběma stranami vzdalují. V listopadu 2014 se rozpoutaly pouliční útoky, hovořilo se až o nové třetí intifádě. Ani v roce 2015 se situace nelepšila. Palestinská strana se domáhala uvalení obžaloby u Mezinárodního trestního soudu na Izrael kvůli budování osad na Západním břehu. K tomu se přidaly teroristické útoky ze strany Palestinců, které propukly v září 2015 a byly mířeny na civilisty i vojáky. Mírová jednání se tak opět ocitla na bodu mrazu, snahu oživit tato jednání vzdaly i Spojené státy, které se o ně ani nepokoušely.²¹⁸ Izraelsko-palestinská jednání jsou přerušena od roku 2014. Iniciativy uzavřít mír převzala po Spojených státech Francie, která má snahu dostat obě strany opět k jednacímu stolu a zahájit tak znovu diplomatická jednání. Francouzský ministr zahraničí Laurent Fabius usiluje o obnovení mírových jednání prostřednictvím mezinárodní skupiny, která se skládá z arabských států, Evropské unie, a členů bezpečnosti OSN.²¹⁹

²¹⁸ Zbavitelová, G. Izraelsko palestinský konflikt se v roce 2015 dostal do slepé uličky. Český rozhlas.

²¹⁹ Netanjahu odsoudil hrozbu Francie, že uzná Palestinu jako stát. ČTK.

6 HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ POLITIKA

Ekonomika státu Izrael prošla, navzdory krátkému trvání své země, velikou a rychlou změnou. Přestože byl obklopen nepřáteli a často se nacházel ve válečném stavu, jeho hospodářský růst se zvýšil od jeho vzniku padesátinásobně. Zakládá se zde mnohem více velkých firem než v jiných stabilních zemích.²²⁰ Izraelská ekonomika je vyspělá, to dokazuje i fakt, že se dnes podle indexu lidského rozvoje řadí na 19. místo ve světě. Toto umístění ho zařazuje do první skupiny klasifikace zemí, které jsou rozvinuté s velmi vysokým životním standardem.²²¹

Od poloviny 90. let 20. století začal růst hrubý domácí produkt země. Za první vlády Netanjahua, to znamená v roce 1996, vzrostl hrubý domácí produkt v průměru o 4 % ročně.²²² Za druhé vlády Netanjahua izraelská ekonomika úspěšně odolávala globální hospodářské krizi (ta trvala až do roku 2011) a dokázala si i v této nelehké době udržet vysoký hrubý domácí produkt. Izraelský ekonomický růst začal zpomalovat až v roce 2012 a toto zpomalení trvalo do roku 2015. Ačkoliv v roce 2015 ekonomika rostla nejpomaleji za posledních šest let (včetně let 2012 a 2014, kdy došlo ke konfliktům s pásmem Gazy, které ekonomiku výrazně poznamenaly), je zajímavé, že i přesto patří toto tempo růstu mezi zeměmi OECD k nadprůměrným.²²³ Poslední údaje o velikosti hrubého domácího produktu Izraele činí 299,4 miliard USD.²²⁴

V květnu 2010 hlasovala organizace OECD o přijetí Izraele do svých řad. Jejím členem se stal v září téhož roku.²²⁵ OECD je mezinárodní vládní organizace, která se zabývá ekonomickou spoluprací a rozvojem. Cílem této organizace je koordinovat politiky za účelem ekonomického rozvoje členských i nečlenských zemí. Organizace sdružuje nejvýznamnější země světa, takže zastává důležitou úlohu v rozvoji mezinárodních ekonomických a obchodních vztahů.²²⁶

Nezaměstnanost státu Izrael se v roce 2015 snížila na 5,3 %. Toto snížení spolu se zvýšením minimální mzdy (ta činila 4 650 šekelů, tj. 27 900 Kč) zapříčinilo, že se Izrael zařadil mezi nejvyspělejší státy v těchto ukazatelích.²²⁷ Současná minimální mzda

²²⁰ Senor, D.; Singer, S. Start-up nation. Příběh izraelského hospodářského zázraku. Str. 124

²²¹ Table 1: Human Development Index and its components. United Nations Development Programme.

²²² Izrael: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. Businessinfo.cz.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Israel GDP. Trading Economics.

²²⁵ Israel's accession to the OECD. OECD.

²²⁶ Základní informace o OECD. Stálá mise České republiky při OECD v Paříži

²²⁷ Ekonomická informácia o teritóriu. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky.

v Izraeli činí 5 000 šekelů.²²⁸ Ve statistikách OECD je uveden údaj o izraelské nezaměstnanosti za 4. čtvrtletí roku 2016, a to 4,4 % (pro porovnání byla v České republice v tomto období nezaměstnanost 3,6 %).²²⁹

Stát Izrael disponuje omezenými přírodními zdroji. Jeho území tvoří z více než poloviny Negevská poušť a část hornatá území.²³⁰ Vláda si proto uvědomuje, že hlavní silou ekonomického rozvoje je věda a výzkum, a proto do nich investuje nemalé prostředky. Hlavními obory jsou komunikační technologie, informatika, nanotechnologie či medicínské obory. Významně podporovaný je i obor high-tech technologií.²³¹

Jedna z oblastí, které jsou nejvíce podporované vládou, je obrana státu. Absolvování vojenské služby patří k základním povinnostem mužů i žen starších osmnácti let. Účast na výcviku, pro muže tříletá a pro ženy dvouletá, lze považovat za součást vzdělání, které napomáhá rychlé orientaci v krizových situacích. Zkušenosti z výcviku jsou aplikovatelné v osobním životě i ve sféře podnikání. Vláda Benjamina Netanjahua neváhá přispívat technologicky orientovaným armádním složkám a dává jim možnost maximálního vzdělání a průpravy. Vzhledem k hrozbě neustále přítomného válečného konfliktu je bezpodmínečně nutné, aby členové izraelské rozvědky patřili k nejlepším ve světě ve znalostech high-tech technologií. Izraelské špionážní služby se řadí k nejvyspělejším ve světě.²³² Od roku 2010 se izraelské výdaje ze státního rozpočtu na obranu zvedly z 11 miliard USD na 16 miliard USD. Mezi Izraelem a Spojenými státy americkými byla podepsána dohoda, kdy Izrael dostává každoročně 3,1 miliard USD na výdaje spojené s obranou své země. Tato smlouva vyprší v roce 2018. Podle nově uzavřené smlouvy se od roku 2019 do roku 2028 tato částka zvýší a Izrael tak obdrží až 3,8 miliard USD ročně.²³³

Naopak nejméně je vládou podporováno bydlení. Dlouhodobě vysoké výdaje za bydlení vyvolávají konflikty a nespokojenost zejména mezi lidmi s nejnižšími příjmy. Také střední třída pracujících není schopna si ve většině případů zajistit vlastní bydlení. Studie výzkumné instituce Taub center předkládá důkazy, že cenová hladina osobní spotřeby je oproti ostatním zemím poměrně vysoká s přihlédnutím ke skutečnosti, že

²²⁸ General informatik – Minimum Wage. National insurance Institute of Israel.

²²⁹ Unemployment rate. OECD.

²³⁰ Senor, D.; Singer, S. Start-up nation. Příběh izraelského hospodářského zázraku. Str. 124.

²³¹ Izrael: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. Businessinfo.cz.

²³² Klesla, J. Dobře šlapající firma jménem Izrael. Česká pozice.

²³³ Baker, P; Davis Hirschfeld, J. U.S. Finalizes Deal to Give Israel \$38 Billion in Military Aid. The New York Times.

izraelský příjem na osobu je relativně nízký.²³⁴ I analytici poukazují na to, že je zřejmě Izrael stát, ve kterém jsou největší sociální rozdíly mezi obyvatelstvem v rozvinutém světě. Pro představu činil v roce 2011 průměrný plat 2 500 USD (42 000 Kč), avšak plat učitelů nebo sociálních pracovníků nedosahoval ani 2 000 USD (35 000 Kč). Naproti tomu nájem za tři pokojový byt v Jeruzalémě stál 1 500 USD (25 000 Kč). Tento neuspokojivý stav v izraelské sociální oblasti byl také jedním z důvodů konání letních demonstrací²³⁵ v roce 2011, kdy lidé vyšli do ulic Tel Avivu demonstrovat.²³⁶

Bydlení však nebylo jediným problémem v této době v Izraeli. Dokládá to i fakt, že prvotním důvodem, který demonstrace odstartoval, byl bojkot mlékárenských výrobků – zejména sýru cottage, jehož cena byla nepřiměřeně vysoká.²³⁷ Lidé byli obecně nespokojeni s cenovou hladinou spotřebního zboží. Čtvrtina obyvatel Izraele totiž žije v extrémní chudobě. Průměrného platu nedosáhne třetina lidí, mezi nimi velmi početné rodiny například ultraortodoxních Židů nebo početné rodiny Arabů. Paradoxem této situace však bylo, že ačkoliv lidé protestovali, izraelská ekonomika si vedla velmi dobře. Premiér Benjamin Netanjahu se pyšnil i tím, že izraelská nezaměstnanost byla nejnižší za posledních třicet let, argumentoval proto, že požadavky lidí jsou moc přehnané. V Izraeli se tak ocitly dva tábory - demonstrující lidé na jedné straně, mající velkou podporu izraelského obyvatelstva, a na straně druhé vláda, tvrdící, že podle ekonomických ukazatelů je vše v pořádku. Poukazovalo se rovněž na to, že premiér by měl být premiérem lidu, a ne premiérem čísel. Mladí lidé se tak na protest vypravili do Tel Avivu stanovat proti vysokým cenám bydlení, které bylo nedostupné například pro absolventy škol nebo mladé rodiny. Jejich požadavkem bylo, aby se zavedla účinná podpora státu v otázce sociálního bydlení. Izrael se potýká s problémem, že státní pozemky jsou prodávány developerům, kteří následně prodávají postavené domy či byty velmi drazé.²³⁸

K protestům došlo i v jiných izraelských městech jako například v Jeruzalémě nebo Haifě. Protesty, které si také kladly za cíl zvýšení výdajů na programy v sociální sféře, byly historicky největšími v dějinách Izraele. Demonstrací se účastnilo až 400 000 lidí. Postupem času se nároky demonstrujících zvyšovaly například o platové

²³⁴ Brand, G. The Cost of Living in Israel: An International Comparison and Historical Perspective. Taub Center for Social Policy Studies in Israel.

²³⁵ Viz příloha č. 3, Demonstrace proti vysokým nákladům bydlení.

²³⁶ Sobotních demonstrací v Izraeli se zúčastnilo na 350 000 lidí. ČTK.

²³⁷ Krupp, M. Dějiny státu Izrael. Str. 180.

²³⁸ Píša, O. Masové protesty v Izraeli. Český rozhlas.

a pracovní nároky lékařů, dělníků či učitelů. Dále požadovali zvýšení daní pro bohaté a snížení daní pro střední vrstvu, nebo vyšší státní výdaje do školství. K protestům se přidali například i penzisté.²³⁹

Premiér Benjamin Netanjahu se snažil být vstřícný a chtěl ukázat, že jemu a straně Likud jde o voliče. Navrhl ustanovit komisi z ministrů, která měla vyslyšet požadavky demonstrantů a navrhnout kroky, které by zlepšily sociální situaci. Komise navrhla vyčlenit ze státního rozpočtu 60 miliard šekelů na bydlení, sociální služby či školství. Dále komise předložila návrh týkající se zvýšení daní podnikům a bohatým lidem. Rodiče s dětmi podle návrhu komise měli mít daňové úlevy. Vláda tyto návrhy komise schválila v plné šíři, navíc odsouhlasila zvýšení daní z kapitálových zisků a snížila daň z energie, došlo i ke zmrazení cen benzínu. Vláda také zpřístupnila dovoz některých potravin, což donutilo konkurenci ke snížení cen. Parlamentem také prošla novela stavebního zákona, jejímž cílem bylo urychlit bytovou výstavbu a snížit náklady na bydlení. Demonstrující však proti této novele také protestovali, neboť vinili vládu z toho, že by raději měla zpřísnit dohled nad činností developerů.²⁴⁰

Propastný rozdíl ve výši majetku mezi nejchudšími a nejbohatšími dal vzniknout nové politické straně Kulanu. Programová náplň této politické strany zahrnuje zejména vyřešení sociální otázky bydlení a s tím souvisejících ekonomických problémů obyvatel Izraele. Vzhledem k tomu, že v produktivním věku je 65 % populace, je pro vládu prioritou vytvořit uspokojivé sociální podmínky ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Předseda strany Kulanu Moše Kachlon, současně zastávající post ministra financí, podpořil vládu Benjamina Netanjahua. Výsledkem jsou nová společná jednání o přetvoření volných kancelářských prostor na byty, rozdělení větších prostor na menší a zabránění spekulativnímu obchodování s nemovitostmi.²⁴¹ Navzdory tomu ceny nemovitostí v Izraeli nadále rostou.²⁴²

²³⁹ Mandel, R. Senior Citizen demand social justice. Ynet.com.

²⁴⁰ Sobotních demonstrací v Izraeli se zúčastnilo na 350 000 lidí. ČTK.

²⁴¹ Klesla, J. Dobře šlapající firma jménem Izrael. Česká pozice.

²⁴² Delmendo, L. Israel's house price boom continues. Global Property Guide.

7 MEZINÁRODNÍ POLITIKA

7.1 Vztahy mezi Izraelem a Spojenými státy americkými

Ve Spojených státech amerických žije přibližně 6 milionů Židů.²⁴³ Vztah Izraele se Spojenými státy americkými je označován za „zvláštní“, toto přirovnání poprvé použil prezident Kennedy na začátku šedesátých let, kdy došlo k politickému obratu ohledně vztahu Spojených států k Izraeli.²⁴⁴ Pokud se konají ve Spojených státech prezidentské volby, obvykle se řeší i otázka vztahu Spojených států k Izraeli, ke které kandidáti zachovávají kladný postoj. Objevují se názory, že vztah Spojených států s Izraelem je strategický, kvůli společnému boji s terorismem. Jiní zase namítají, že tento vztah je nutné posuzovat z morálního hlediska, neboť je Izrael jedinou zemí na Blízkém východě, která „sdílí stejné hodnoty“.²⁴⁵

Pro první období premiérování Benjamina Netanjahua byl americkým prezidentem Bill Clinton. Bill Clinton v roce 1996 nepřijal zprávu o zvolení Netanjahua na post premiéra s velkou libostí, neboť si od roku 1992 americká administrativa vytvořila blízký vztah k politice strany Avoda, která si kladla za cíl uzavřít mír na základě územních ústupků Izraele. Americký prezident tak musel začít vyjednávat s člověkem, jehož politická strana i on sám nevěřil v Arafata a v uzavření míru a odmítal zásadu „území za mír“. Vyjednávání tak nebyla lehká.²⁴⁶

Média v té době předpovídala, že zvolením Netanjahua dojde ke zhoršení americko-izraelských vztahů. Netanjahu nechtěl přistoupit na žádná vyjednávání. Spojené státy kritizovaly výstavbu nových židovských osad. Netanjahu v rozhovoru pro izraelský rozhlas uvedl, že raději izraelská vláda omezí vztahy se Spojenými státy, než aby ustoupila svým arabským sousedům v otázce míru.²⁴⁷ Spojené státy sehrály v tomto období velkou roli v mírovém procesu, neboť po nátlaku Billa Clintona Netanjahu nakonec na dohody s Palestinci přistoupil.²⁴⁸

Dále společný strategický cíl – boj proti terorismu dokazuje i fakt, že premiér Netanjahu v roce 1996 nabídl pomoc Spojeným státům. Tehdy ve Spojených státech

²⁴³ Eichner, I. Jewish worldwide population in 2015 is nearly 16 milion. Ynet.com.

²⁴⁴ Hindlsová, L. Dlouhá cesta k míru (Bill Clinton a Blízký východ). Str. 9.

²⁴⁵ Mearsheimer, J., J; Walt, M. S. Izraelská lobby a americká zahraniční politika. Str. 12.

²⁴⁶ Hindlsová, L. Dlouhá cesta k míru (Bill Clinton a Blízký východ). Str. 89.

²⁴⁷ Netanjahu: Vztahy s USA jsou pro Izrael druhotné. ČTK.

²⁴⁸ Bard, M. U. S. – Israel Relations: A special Alliance. Jewishvirtuallibrary.

došlo k teroristickému útoku v Atlantě. Premiér Netanjahu se tenkrát nechal slyšet, že židovský stát je ochoten sdělit si kterékoli informace, které by Spojeným státům pomohly v boji proti terorismu.²⁴⁹

Netanjahuovo opětovné zvolení premiérem v roce 2009 korespondovalo s obdobím, kdy se v Americe stal novým prezidentem Barack Obama. Jedním z Obamových cílů zahraniční politiky Spojených států byl pokus o vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu, zároveň však považoval za důležité zlepšit vztahy s arabskými zeměmi. Jeho cíle se tak staly důležitým mezníkem ve vztahu k Izraeli, neboť jeho předchůdci zastávali kladnější postoje vůči Izraeli. „*Přijel jsem usilovat o nový začátek mezi Spojenými státy a muslimy na celém světě, založený na vzájemném respektu a skutečnosti, že Amerika a islám sdílejí společné principy spravedlnosti a pokroku.*“²⁵⁰ Tato část Obamova projevu, který měl v roce 2009 v Káhiře, dokládá jeho nestranný zájem v otázce řešení konfliktu a spíše proarabský postoj.

I přesto Obama sestavil s viceprezidentem, kterým byl Joe Biden, tzv. Obama-Biden plán. Tento dokument definoval směr americké zahraniční politiky pro následující roky. Některé části se týkaly i mezinárodní politiky vůči státu Izrael. Jednalo se například o zajištění silného partnerství mezi oběma státy, podporu izraelského práva na obranu své země a také podporu zahraniční pomoci Izraeli (Barak Obama a Joe Biden v tomto plánu podporovali zahraniční pomoc jak vojenskou, tak i hospodářskou).²⁵¹ Barack Obama také po zvolení do funkce schválil finanční podporu v částce 900 miliónů USD, určenou na obnovení pásma Gazy, které bylo poničené válkou z roku 2008.²⁵²

V roce 2010 došlo k ochlazení vztahů mezi Izraelem a Spojenými státy. Krize propukla po rozhodnutí izraelského ministerstva vnitra o výstavbě 1600 bytů ve východním Jeruzalémě. Tehdejší izraelský velvyslanec ve Spojených státech, kterým byl Michael Oren, prohlásil, že vztahy mezi oběma zeměmi se ocitají v nejhorsí krizi od roku 1975. Také Obama nešel s kritikou daleko. Spojené státy braly izraelské rozhodnutí za urážku, neboť k němu došlo při návštěvě viceprezidenta Joe Bidena.²⁵³

²⁴⁹ Izrael se bude dělit s USA o informace týkající se terorismu. ČTK.

²⁵⁰ Text: Obama's Speech in Cairo. The New York Times.

²⁵¹ Obama-Biden Foreign Policy Agenda, January 2009. Council Foreign Relations.

²⁵² Silverstein, R. The new face of US-Israel policy. The Guardian.

²⁵³ Americko-izraelské vztahy jsou v nejhlubší krizi za 35 let. Novinky.cz.

I přesto se Spojené státy během administrativy Baracka Obamy několikrát postavily na stranu Izraele v OSN, zasloužily se tak o to, že mezinárodní postavení Izraele nebylo ohroženo. Americká administrativa slíbila, že bude vetovat rozhodování o vzniku palestinského státu. Barack Obama zastával názor, že tuto problematiku by měly vyřešit strany mezi sebou, nikoliv hlasování v OSN.²⁵⁴ Tato výsada pro Izrael byla ohrožena v roce 2015, kdy Barack Obama blahopřál nově zvolenému premiérovi Netanjahuovi k vítězství. Zároveň americká administrativa Netanjahuovi pohrozila přehodnocením americké politiky na půdě OSN vůči Izraeli za výrok, v němž Netanjahu řekl, že za jeho vlády nevznikne palestinský stát.²⁵⁵

Vztah Baracka Obamy s premiérem Netanjahuem nebyl rozhodně idylický. Při svém odchodu z úřadu prezidenta poslal v tichosti Obama palestinské samosprávě 221 milionů dolarů.²⁵⁶

Naděje na změnu nastaly při nových amerických prezidentských volbách, ve kterých zvítězil 8. listopadu 2016 Donald Trump.²⁵⁷ Již v předvolebním boji se Donald Trump o Obamově vztahu s Izraelem vyjádřil následovně: „*Současná americká vláda praktikuje špatnou politiku vůči Izraeli. Izrael, náš velký přítel a jediná skutečná demokracie na Blízkém východě, čelí pohrdání a kritice administrativy, která nemá jasno v morálce. Prezident Obama nebyl přítelem Izraele.*“²⁵⁸

Donald Trump má k Izraeli přátelštější vztah, vyjádřil se také v tom smyslu, že nevidí problém židovských osad jako překážku v uzavření míru s Palestinci. Samotný Netanjahu byl nadšen, že americké volby vyhrál Trump. Je přesvědčen, že americko-izraelské vztahy se tak pozvednou do „nových výšin“.²⁵⁹

²⁵⁴ Barack Obama: Palestinians deserve a state but must achieve it with Israel. The Telegraph.

²⁵⁵ Eilperin, J. Obama calls Netanyahu to congratulate him on Israeli election. The Washington Post.

²⁵⁶ Obama sent Palestinians \$221M hours before leasing office. New York Post.

²⁵⁷ Zurcher, A. US Election 2016 Results: Five reasons Donald Trump won. BBC.

²⁵⁸ Trump ostře kritizoval prezidenta Obamu za politiku vůči Izraeli. ČTK.

²⁵⁹ Židovské osady nejsou pro Trumpa překážkou míru, tvrdí poradce. ČTK.

Spojené státy a Izrael jsou velkými spojenci i v ekonomické rovině. Stát Izrael získává každoročně přes 3 miliardy USD, tato částka se rovná přibližně 1/6 rozpočtu vyhrazené pro americkou zahraniční pomoc.

Finanční částkou ale podpora nekončí, Izrael má mnoho dalších výhod. Například oproti ostatním státům, které dostávají od Spojených států finanční pomoc ve čtvrtletních splátkách, Izrael tuto částku dostává v plné výši na počátku fiskálního roku. Dalším izraelským benefitem je skutečnost, že stanovenou částku nemusí utratit ve Spojených státech (to Spojeným státům pomáhá, aby udržely zaměstnanost v americkém vojenském průmyslu), jako se to vyžaduje po jiných příjemcích vojenské pomoci. Izrael tak může investovat jeden ze čtyř dolarů do vlastního obranného průmyslu. Stát Izrael také nemusí dokládat, na co byly peníze použity. Z toho důvodu tak Spojené státy nemají možnost zabránit Izraeli investovat americké peníze například do výstavby osad.²⁶⁰

²⁶⁰ Mearsheimer, J., J; Walt, M. S. Izraelská lobby a americká zahraniční politika. Str. 30-32.

7.2 Vztahy mezi Izraelem a Íránem

Vztahy mezi těmito zeměmi se od Íránské islámské revoluce, která se konala v roce 1979, velmi změnily. Vcelku dobré vztahy za dynastie Pahlaví došly až k dnešnímu nepřátelství. Po revoluci Írán zprerhal kontakty s Izraelem a íránská vláda odmítla uznat samostatný stát Izrael. Kvůli íránskému jadernému programu²⁶¹ se špatné vztahy dále ještě zhoršují, vedou až k nenávisti.²⁶²

Írán je státem, ve který Izrael nemá důvěru, čemuž se není možno divit, s ohledem na to, jakou hrozbu Írán pro Izrael představuje v podobě jaderného útoku. Írán podporuje organizace jako je Hizbulláh a Hamás, které ohrožují Izrael raketovými útoky na jeho území.²⁶³

Izrael stál několikrát před rozhodnutím zaútočit na Írán. V případě útoku by však Izrael čelil možnosti odvety nejenom ze strany Íránu, nýbrž i od Hizbulláhu či Hamásu. Následovaly by jistě i negativní reakce ze strany Spojených států a spojenců, kteří by kladli jak ekonomický, tak diplomatický odpor. Izrael by mohl napadnout Írán novými technologickými možnostmi. Mohl by tak narušit íránské průmyslové či vojenské kontrolní systémy. Je zřejmé, že pozemní agenti Mossadu nacvičují skryté taktiky vůči Íránu. Výhodou případné sabotáže oproti vzdušnému úderu by byla možnost ji popřít.²⁶⁴

V roce 2009 byl v Íránu opět zvolen prezidentem Mahmúd Ahmadínežád. Benjamin Netanjahu jako jeden z mnoha zneklidněně poukazoval na spojitost údajných jaderných ambicí s řečnickým běsněním Ahmadínežáda, který nejenom zpochybňoval holocaust, ale i existenční právo Izraele. Netanjahu označil Írán za Německo v roce 1938, a uvedl, že Írán usiluje o vyzbrojení jadernou municí.²⁶⁵

Podle izraelských televizních stanic v roce 2011 Benjamin Netanjahu naléhal spolu s Ehudem Barakem na členy izraelské vlády, aby podpořili vojenský útok proti íránským jaderným zařízením. Ředitelé všech izraelských tajných služeb a šéf

²⁶¹ Vznik jaderného programu se datuje v roce 1957, kdy byl za vlády amerického prezidenta Eisenhowera zahájen program Atomy pro mír. Tehdy byla uzavřena smlouva mezi Spojenými státy americkými a Íránem o poskytnutí nízkého obohaceného uranu pro potřeby výzkumu a k civilnímu využití. Bylo zřízeno Teheránské středisko pro jaderný výzkum, kam Spojené státy dodaly reaktor. V roce 1979, kdy proběhla Íránská islámská revoluce, pozastavil Írán svůj jaderný program, neboť nebyl v souladu s novým režimem. Po íránsko-irácké válce se Írán ocitl v mezinárodním vakuu, které ho vedlo k obnovení jaderného programu.

²⁶² Černohous, T. Izrael a íránský jaderný program. Global politics.

²⁶³ Malka, H. Crossroads – The Future of the U. S. – Israel Strategic Partnership. Str. 58-59.

²⁶⁴ Otázka a odpovědi spojené s dohody o možném útoku Izraele na Írán. ČTK.

²⁶⁵ Albrigťová, M. Doporučení budoucímu prezidentovi. Str. 222.

generálního štábu armády Benny Ganc však byli výrazně proti.²⁶⁶ Poté Netanjahu vyzval západní mocnosti, aby zvýšily sankce proti Íránu. Mezi prvními, kdo reagoval, byla Velká Británie, Spojené státy americké a Kanada. Tyto státy rozšířily sankce na tamní energetický a petrochemický sektor a také zakázaly peněžní transakce s Íránskou centrální bankou. Připojila se i Evropská unie, jejíž sankce spočívaly například v zákazu cestování na unijní území.²⁶⁷ „*Je důležité uvalit sankce, tvrdé sankce, proti tomuto režimu, dokonce tvrdší, než jaké byly prosazeny v posledních několika dnech, dodal izraelský premiér.*“²⁶⁸ Zemí, která tyto sankce kritizovala, bylo Rusko.²⁶⁹

Následující rok se setkal premiér Netanjahu s Barackem Obamou ve Washingtonu. Hlavním tématem jejich rozhovoru byl Írán a jeho jaderná cílevědomost. Americký prezident ujistil Netanjahua, že Izrael má plnou podporu Spojených států. Obama také ubezpečil izraelského premiéra v tom, že Spojené státy nepřipustí, aby měl Írán jadernou zbraň a pokud by bylo nutné, Spojené státy by na Írán zaútočily. Zdůrazňoval však, že ještě nebylo vynaloženo veškeré úsilí, které diplomacie nabízí k vyřešení tohoto konfliktu. Ve skutečnosti Obamovy záměry řešit situaci diplomatickou cestou byly z důvodu, že se bál zvýšení cen ropy. Izrael v jednání Baracka Obamy spatřoval předvolební rétoriku, která Obamovi pomáhala udržet židovské voliče. Tehdejší situaci přirovnával Izrael k roku 1939 a zdůrazňoval, že tenkrát Západ také raději obětoval Československo s vidinou, že tak zabrání válce.²⁷⁰

V roce 2013 se stal novým prezidentem Íránu Hassan Rouhání, který je otevřený k uzavření kompromisu mezi Spojenými státy a Íránem na základě dohody. Ta spočívá ve větší transparentnosti a nevylučuje možnost spolupráce se západními státy. K přijetí dohody došlo v listopadu 2013, kde se Írán zavázal snížit produkci obohaceného uranu. Na oplátku byly zrušeny ekonomické sankce vůči Íránu. Po různých jednáních byla vypracována finální podoba této dohody, která vešla v platnost v lednu 2016.²⁷¹ „*Írán vyhrál jackpot. Rychle zbohatne o stovky miliard dolarů, což zemi umožní pokračovat v agresi a teroru, který šíří na svém území i ve světě.*“²⁷² Řekl izraelský premiér.

²⁶⁶ Izraelský premiér by prý chtěl úder na Írán, armáda je ale proti. ČTK.

²⁶⁷ Netanjahu vyzval Západ k ještě tvrdším sankcím proti Íránu. ČTK.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Netanjahu vyzval Západ k ještě tvrdším sankcím proti Íránu. ČTK.

²⁷⁰ Zbavitelová, G. Izrael, Spojené státy a útok na Írán. Český rozhlas.

²⁷¹ The Historic Deal that Will Prevent Iran from Acquiring a Nuclear Weapon. The White House.

²⁷² Írán se raduje. Izrael po jaderné dohodě skřípe zuby. Echo24.cz.

Pochopitelně nejkritičtěji přijala dohodu izraelská strana a Benjamin Netanjahu ji označil za historickou chybu pro celý svět. Stejný názor zastává i současný americký prezident Donald Trump, který tuto dohodu před nástupem do funkce označil jako nejhorší dohodu, která kdy byla vyjednána. Netanjahu se vyslovil pro spolupráci se Spojenými státy na její vypovězení.²⁷³

²⁷³ Netanjahu chce s Trumpem zrušit jadernou dohodu s Íránem. ČTK.

7.3 Vztahy mezi Izraelem a Českou republikou

Stát Izrael byl a stále je jednou z nejdůležitějších zemí v oblasti Blízkého východu, se kterou má Česká republika blízký vzájemný vztah. Stát Izrael je také významným obchodním partnerem České republiky v tomto regionu.²⁷⁴

V roce 1997, za své první vlády, se Benjamin Netanjahu setkal v Jeruzalémě s Václavem Havlem. Netanjahu nazval Václava Havla decentním a prozíravým státníkem, který by mohl hrát určitou roli ve snaze o uzavření míru na Blízkém východě. Havel se také vyjádřil, a to slovy:²⁷⁵ „*Obě země jsou svázány tisícerymi nitkami, víme, že židovská komunita spolutvořila naše dějiny, naši kulturu, náš duchovní život.*“²⁷⁶

V roce 1998 se stal českým premiérem Miloš Zeman. Ten také neskrýval své sympatie k izraelské zemi.²⁷⁷ V období 1998 – 1999 česká vláda přivítala dohody, které byly podepsané mezi izraelskou a palestinskou stranou, memorandum ve Wye Plantation a dohodu podepsanou v Šarm aš-Šajchu. Česká republika vyzvala obě strany, aby tato ujednání striktně dodržovaly. V uvedených letech byly vzájemné česko-izraelské vztahy na velmi dobré úrovni. A z toho plynula řada vzájemných návštěv a uzavření několika společných bilaterálních dohod. Dohody byly uzavřeny například v oblasti cel, investic nebo veterinární činnosti.²⁷⁸

V roce 2009 Česká republika předsedala Radě Evropské unie, byla u moci vláda Mirka Topolánka, které však nebyla vyslovena důvěra, dokončovala proto svoje úkoly jako vláda v demisi. Evropská unie zamítla jednání o Akčním plánu mezi Izraelem a Evropskou unií z důvodu, že vztahy k Izraeli nemohou být upevňovány, neboť vláda Netanjahua nepřistoupila na princip dvou států, kterým by vznikl samostatný palestinský stát. V dubnu 2009 odjel Mirek Topolánek na dvoudenní cestu do Izraele a Palestiny, která měla vyjasnit postoje Evropské unie k situaci na Blízkém východě. Topolánek přislíbil, že se vynasnaží, aby jednání s Izraelem nebyla přerušena.²⁷⁹

²⁷⁴ Kořan, M. Česká zahraniční politika v roce 2014. Str. 227.

²⁷⁵ Netanjahu: Havel by mohl hrát jistou roli na Blízkém východě. ČTK.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Zeman, M. Jak jsem se mýlil v politice. Str. 209.

²⁷⁸ Zpráva o zahraniční politice ČR 1998-1999. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

²⁷⁹ Topolánek není pro přerušování jednání o akčním plánu EU-Izrael. ČTK.

V roce 2011 navštívil Benjamin Netanjahu poprvé Českou republiku.²⁸⁰ Tato návštěva byla výjimečná tím, že Netanjahu byl prvním premiérem od vzniku státu Izrael, který Prahu navštívil. S českým premiérem Petrem Nečasem jednali o vzájemné spolupráci mezi oběma zeměmi v oblasti výzkumu a vývoje. Netanjahu předložil návrh na setkání ministrů obou zemí, aby vzájemná spolupráce měla konkrétní vizi.²⁸¹

„Izraelci a já osobně obdivujeme Českou republiku a historii českého lidu. Cítíme takovou přirozenou blízkost s vámi. Nejenom proto, že i vy jste byli obklopeni silami, které byly nepřátelské vůči svobodě, a prošli jste svými vlastními zápasy, ale vyšli jste z období temnoty, obnovili jste svobodu a rychle doháníte léta, která jste ztratili. My jsme také znovuobnovili naši svobodu, obnovujeme naši zemi a tvoříme novou společnost, která bude velmi pokročilá a svobodná.“²⁸²

Poté, co hlasovala Česká republika na půdě OSN jako jediný evropský stát proti povýšení Palestiny na nečlenský pozorovatelský stát, zastavil se Netanjahu v Praze, v rámci své cesty do Německa, aby za tento čin poděkoval. Podle slov, která tehdy Netanjahu řekl, lze usoudit, že spatřuje v České republice nejbližšího spojence z Evropy, a také zemi, která Izraeli rozumí.²⁸³

„Děkuji za vaše přátelství, děkuji za vaši odvahu. Víím, že hlasování proti jednostranné rezoluci se Česká republika postavila po bok Spojených států, Kanady a hrstky dalších zemí proti převládajícímu mezinárodnímu proudu. Ale historie nám zas a znovu ukazuje, že co je správné, není vždy to, co je populární. A jsou-li na světě lidé, kteří to dokážou ocenit, jsou to lidé vaší země.“²⁸⁴

Politika bezvýhradné podpory Izraele Českou republikou se změnila v roce 2014, při hlasování v radě OSN pro lidská práva, kde bylo zahájeno vyšetřování Izraele kvůli porušování lidských práv v pásnu Gazy. Při tomto hlasování Česká republika Izrael nepodpořila. Přesto však vztahy zůstaly pevné, to dokazuje i fakt, že se společně sešla česká i izraelská vláda koncem roku 2014 v Jeruzalémě.²⁸⁵

²⁸⁰ Viz příloha č. 4, Premiér Benjamin Netanjahu na návštěvě České republiky s Petrem Nečasem.

²⁸¹ Izraelský premiér poprvé navštívil Českou republiku. Novinky.cz.

²⁸² Premiéři ČR a Izraele. Rozšíříme spolupráci ve vědě a výzkumu. Vláda České republiky.

²⁸³ Praha je odvážná a nejde jí jen o popularitu, řekl Netanjahu. Lidovky.cz.

²⁸⁴ Správné, nemusí být populární – a Česko si to uvědomilo, řekl Netanjahu. Česká televize.

²⁸⁵ Kořan, M. Česká zahraniční politika v roce 2014. Str. 227-228.

Za Izrael se však Česká republika postavila opět v roce 2016, kdy organizace UNESCO přijala rezoluci týkající se památek ve východním Jeruzalémě. Uvádí se v ní, že Izrael nemá právo přivlastňovat si památky nacházející se na území východního Jeruzaléma. Česká poslanecká sněmovna ji však odsoudila.²⁸⁶ V roce 2016 uzavřel Izrael s Českou republikou dokument o spolupráci ve sdílení informací o kybernetických hrozbách a bezpečnosti. Netanjahu zdůraznil, že tato dohoda je uzavřena na základě důvěry a pevného vztahu, který v případě Izraele s jinou zemí není tak častý.²⁸⁷

²⁸⁶ Světlo v temnotě nenávisti, Izrael děkuje Česku za podporu. Echo24.cz.

²⁸⁷ Izrael nesdílí data o bezpečnosti jen tak s někým, řekl Netanjahu. ČTK.

8 ZÁVĚR

Dlouhodobý spor na Blízkém východě zapříčinil vznik mnohých křivd, které nelze vyřešit rychle, jednoduše a zejména ne bez tolik potřebných kompromisů a pochopení i pro druhou stranu konfliktu. Vlekly konflikt mezi Izraelem a Palestinou trvá již více než půl století, prošel několika fázemi s různou intenzitou. Konflikt provázely vlny násilí na obou územích.

Významnou roli v jednáních o uzavření míru sehrála mocenská nerovnováha Izraele a Palestiny. Proti ekonomicky vyspělé Izraeli stála hospodářsky slabá Palestina bez státní suverenity. Za významný prvek v řešení mírového procesu lze považovat roli mediátora Spojených států amerických. Spojené státy americké vyvíjely na oba státy značný nátlak k postupu ve vyjednávání. Palestina si velmi dobře uvědomovala významný vliv Spojených států amerických v mezinárodní politice a nedovolila si odmítnout účast v mírovém procesu. Izrael byl pod tlakem závislosti na americké ekonomické pomoci jejich zemi. Bez nátlaku Spojených států amerických by jednání nejspíš ani nebyla mnohokrát realizována. Postoj Spojených států amerických lze charakterizovat jako výrazně proizraelský. Sankce vůči Izraeli ze strany Spojených států amerických nelze ostatně předpokládat i z důvodu vlivu židovských lobbistů žijících ve Spojených státech amerických.

Netanjahuovu politiku lze označit za obstrukční, od samého začátku své vlády v devadesátých letech minulého století nevykazoval výraznou snahu rychlého vyřešení konfliktu s Palestinou. Ústupky, které činil, měly přímou souvislost s nátlakem ze strany Spojených států amerických. Myslím, že nelze konstatovat, že by Benjamin Netanjahu hledal cestu pro uzavření kompromisu. Jeho strategií zřejmě bylo a stále je neustálé odsouvání případných mírových jednání s Palestinci. Okupovaná území ve skutečnosti Izrael postoupit Palestincům nechce. Netanjahuova rozhodnutí často souvisela s jeho snahou udržet se na postu izraelského premiéra. Pod mezinárodním tlakem sice občas ustoupil ze svých záměrů, avšak často se ukázalo, že jen formálně.

Podle mého názoru nejlépe vystihuje Netanjahův postoj k otázce mírového jednání s Palestinou výrok, pronesený v rozhovoru s Madeleine Albrightovou. Uvedl, že Izraelci jsou si vědomi možnosti boje, nebude-li uzavřen mír. Budou však raději bojovat

se slabou palestinskou samosprávou než silnějším palestinským státem, který by byl mezinárodně uznán.

Myslím, že problém izraelské vlády spočívá v tom, že příliš pozornosti věnuje problematice židovských osad, často na úkor řešení aktuálních problémů sociálního charakteru, které přispívají k nespokojenosti zejména mladší populace. Například vláda podporuje rozvoj židovských osad a snaží se, aby se lidé do těchto osad stěhovali a kupovali zde byty či domy. Bydlení v židovských osadách je levnější než v jiných lokalitách. Namísto by byla i výraznější podpora nespokojeného sociálně slabšího obyvatelstva. Neméně důležité je pro Izraelce jistě i zajištění bezpečnosti státu, na které jsou dlouhodobě vydávány nemalé finanční prostředky. Je však otázkou, zda jsou enormní výdaje vynakládané na zbrojení opravdu nezbytné. Je pravděpodobné, že pokud by se stát zaměřil na efektivní vyřešení palčivých sociálních otázek, přispělo by to k větší spokojenosti obyvatelstva a celkové stabilitě země.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

About the Likud Party: History of the Movement. Likud National Liberal Party [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<https://www.likud.org.il/en/about-the-likud/history-of-the-movement>

ALBRIGHTOVÁ, Madeleine. Doporučení budoucímu prezidentovi. Praha: Práh, 2008. ISBN 978-80-7252-218-7.

Americko-izraelské vztahy jsou v nejhlubší krizi za 35 let. Novinky.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/194780-americko-izraelske-vztahy-jsou-v-nejhlubsi-krizi-za-35-let.html>

ARONSON, Geoffrey. Settlement Monitor (Autumn 1997) [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/2537825.

BAKER, Peter; DAVIS H. Julie. U. S. Finalizes Deal to Give Israel \$38 Billion in Military Aid. The New York Times [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

https://www.nytimes.com/2016/09/14/world/middleeast/israel-benjamin-netanyahu-military-aid.html?_r=0

Barack Obama: Palestinians deserve a state but must achieve it with Israel. The Telegraph [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/8779472/Barack-Obama-Palestinians-deserve-a-state-but-must-achieve-it-with-Israel.html>

Barak's lead over Netanyahu grows in Israeli poll. CNN [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/WORLD/meast/9905/13/israel.elections.03/>

BARD, Mitchell. U. S. – Israel Relations: A Special Alliance. Jewish Virtual Library [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/u-s-israel-a-special-alliance>

Basic Law: Jerusalem the Capital of Israel (5740 – 1980) [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <http://knesset.gov.il/laws/special/eng/BasicLawJerusalem.pdf>

Basic Laws. The Knesset [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
http://knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_yesod.htm

Basic Law: The Knesset (5718 – 1958) [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://knesset.gov.il/laws/special/eng/BasicLawTheKnesset.pdf>

Benjamin „Bibi“ Netanyahu. Jewish Virtual Library [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z:
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/benjamin-quot-bibi-quot-netanyahu>

Benjamin Netanyahu Fast Facts. CNN [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://edition.cnn.com/2013/01/01/world/meast/benjamin-netanyahu---fast-facts/>

Benjamin Netanyahu, Halevi. Geni [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<https://www.geni.com/people/Benjamin-Netanyahu-Halevi/6000000010620136400>

Benjamin Netanyahu. Israel Ministry of Foreign Affairs [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z:
<http://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/state/pages/benjamin%20netanyahu.aspx>

Benzion Netanyahu: Zionist whose views had a profound influence on his son Benjamin. INDEPENDENT [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://www.independent.co.uk/news/obituaries/benzion-netanyahu-zionist-whose-views-had-a-profound-influence-on-his-son-benjamin-7712216.html>

Biography: Binyamin Netanyahu. The Jerusalem Post [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <http://www.jpost.com/Features/Biography-Binyamin-Netanyahu>

BOOTH, William. Mideast peace talks set to begin after Israel agrees to free 104 Palestinian prisoners. The Washington Post [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/israel-to-free-104-palestinian-prisoners/2013/07/28/390ad8d2-f7a3-11e2-a954-358d90d5d72d_story.html?utm_term=.78dd34c74bbc

BRAND, Gilad. The Cost of Living in Israel: An International Comparison and Historical Perspective. Taub Center for Social Policy Studies in Israel [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://taubcenter.org.il/cost-living-israel-international-comparison-historical-perspective/>

BRONNER, Ethan. As Biden Visits, Israel Unveils Plan for New Settlements. The New York Times [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/03/10/world/middleeast/10biden.html>

BUTT, Gerald. Analysis: New chance for peace? BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1999/05/99/israel_elections/345996.stm

CLINTON, Bill. Můj život. Praha: Euromedia Group, k. s., 2004. ISBN 80-249-0474-8.

ČEJKA, Marek. Dějiny moderního Izraele. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-2910-7.

ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina: minulost současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Centrum strategických studií, o. s., 2005. ISBN 80-903333-9-7.

ČEJKA, Marek. Izraelský pravicový radikalismus a fenomén osadnictví. Globalpolitics [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/osadnictvi>

ČEJKA, Marek. Judaismus a politika v Izraeli. Brno: Barrister & Principal, 2009. ISBN 978-80-87029-39-8.

ČEJKA, Marek. Vladimír Žabotinskij – „Železná zed“ (1923). Marek Cejka's Middle Eastern Pages [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://blizky-vychod.blogspot.cz/2014/09/vladimir-zabotinskij-zelezna-zed-1923.html>

Česká tisková kancelář. Archiv zpravodajství [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.ctk.cz/>

ČERNOHOUS, Tomáš. Izrael a íránský jaderný program. Global politics [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.globalpolitics.cz/clanky/izrael-a-iransky-jaderny-program>

DANIN, Robert; SATLOFF, Robert. From Hebron to Har Homa to Hamas: The Chimera of 'Reciprocity'. The Washington Institute [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/from-hebron-to-har-homa-to-hamas-the-chimera-of-reciprocity>

DELMENDO, Lalaine. Israel's house price boom continues. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.globalpropertyguide.com/Middle-East/Israel/Price-History>

Ehud Olmert rezignoval. Šanci dostane Livniová. Aktuálně.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ehud-olmert-rezignoval-sanci-dostane-livniova/r~i:article:617167/?redirected=1490615768>

EICHNER, Itamar. Jewish worldwide population in 2015 is nearly 16 milion. Ynet.com [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4673018,00.html>

EILPERIN, Juliet. Obama calls Netanyahu to congratulate him on Israeli election. The Washington Post [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/03/19/obama-calls-netanyahu-to-congratulate-him-on-israeli-election/?utm_term=.58cbce9f1b4d

Ekonomická informácia o teritóriu. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Izrael-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

FIALA, Jaroslav. Izrael není demokracie. A2larm [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2015/12/izrael-neni-demokracie/>

Full Text of Netanyahu's Foreign Policy Speech at Bar Ilan. HAARETZ [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/news/full-text-of-netanyahu-s-foreign-policy-speech-at-bar-ilan-1.277922>

GILBERT, Martin. Izrael: dějiny. Praha: BB art, 2002. ISBN 80-7257-740-9.

General informatik – Minimum Wage. National insurance Institute of Israel [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.btl.gov.il/English%20Homepage/Medinyut/GeneralInformation/Pages/MinimumWage.aspx>

Hamas rejects Kerry's announcement: Abbas has no authority to negotiate. Ynet news [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4407236,00.html>

HINDLSOVÁ, Lucie. Dlouhá cesta k míru (Bill Clinton a Blízký východ). Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2004. ISBN 80-86419-72-X.

HOURANI, Albert. Dějiny arabského světa. Praha: NLN, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7422-059-3.

Írán se raduje. Izrael po jaderné dohodě skřípe zuby. Echo.24.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/wSJKg/iran-se-raduje-izrael-po-jaderne-dohode-skripe-zuby>

Israel election: Netanyahu's Likud storms to victory. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31933326>

Israeli Electoral History: Elections to the 20th Knesset. Jewish Virtual Library [online].
[cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/2015-elections>

Israel-Palestinian Peace Process: The Sharm el-Sheikh Memorandum. Jewish Virtual
Library [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/the-sharm-el-sheikh-memorandum>

Israel GDP. Trading Economics [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://www.tradingeconomics.com/israel/gdp>

Israel's accession to the OECD. OECD [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<http://www.oecd.org/israel/israelsaccessiontotheoecd.htm>

Izrael posvětil stahování z osad, Netanjahu rezignoval. Novinky.cz [online]. [cit. 24. 4.
2017]. Dostupné z:
[http://zpravy.idnes.cz/izrael-posvetil-stahovani-z-osad-netanjahu-rezignoval-pgm-
/zahranicni.aspx?c=A050807_161737_zahranicni_ad](http://zpravy.idnes.cz/izrael-posvetil-stahovani-z-osad-netanjahu-rezignoval-pgm-/zahranicni.aspx?c=A050807_161737_zahranicni_ad)

Izrael vypověděl spolupráci s Radou OSN pro lidská práva. Česká televize [online]. [cit.
24. 4. 2017]. Dostupné z:
[http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1182495-izrael-vypovedel-spolupraci-s-radou-
osn-pro-lidska-prava](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1182495-izrael-vypovedel-spolupraci-s-radou-osn-pro-lidska-prava)

Izrael – základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. Ministerstvo
zahraněních věcí České republiky [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/izrael/index.html

Izrael: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. BusinessInfo.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/izrael-zakladni-charakteristika-teritoria-18661.html>

Izraelský parlament kývl na Netanjahuovu pravicovou vládu. Idnes.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/izraelsky-parlament-kyvl-na-netanjahuovu-pravicovou-vladu-pqj-/zahranicni.aspx?c=A090331_191721_zahranicni_stf

Izraelský premiér poprvé navštívil Českou republiku. Novinky.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/230141-izraelsky-premier-poprve-navstivil-ceskou-republiku.html>

KALHOUSOVÁ, Irena. Izraelská politická scéna v roce 2009. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/izraelska-politicka-scena-v-roce-2009/>

KERSHNER, Isabel. Netanyahu Backs Palestinian State, With Caveats. The New York Times [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2009/06/15/world/middleeast/15mideast.html?mtrref=undefined&gwh=665C896CE0BD6E32EF2421DE491EA9A0&gwt=pay>

KIMMERLING, Baruch On Elections in Israel [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3012763.

KLESLA, Jan. Dobře šlapající firma jménem Izrael. Česká pozice [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/dobre-slapajici-firma-jmenem-izrael-d6e-/tema.aspx?c=A150813_132232_pozice-tema_kasa

Knesset Elections Results – Nineteenth Knesset. The Knesset [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: https://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res19.htm

KOŘAN, Michal. Česká zahraniční politika v roce 2014. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2015. ISBN 978-80-87558-22-5.

KREIMENDAHL, Ilka. Peacemaker USA? The Role of the United States in the Arab-Israeli Conflict in the 1990s. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=bE9HDAAAQBAJ&pg=PP3&lpg=PP3&dq=kreimendahl+peacemaker+usa&source=bl&ots=0PdA9aBgms&sig=ctQ7oJbiIw7pGBKIIDozrMy43c&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj684rvhL3TAhUD5xoKHW8zApsQ6AEIjAA#v=onepage&q=kreimendahl%20peacemaker%20usa&f=false>

KRUPP, Michael. Dějiny státu Izrael. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-295-8.

LEA, David. Survey of Arab-Israeli Relations 1947-2001. London: Routledge, 2003. ISBN 0-203-40303-7.

Leading Article: A Palestinian state is the key to peace. INDEPENDENT [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/leading-article-a-palestinian-state-is-the-key-to-peace-1330339.html>

LEIN, Yehezkel. Land Grab – Israel's Settlement Policy in the West Bank. B'tselem [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: https://www.btselem.org/download/200205_land_grab_eng.pdf

Likud Party: History and Overview. Jewish Virtual Library [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/history-and-overview-of-the-likud-party>

LOCHERY, Neill. The Resistible Rise of Benjamin Netanyahu. London: Bloomsbury Publishing Plc, 2016. ISBN 978-1-63286-471-0.

MALKA, Haim. Crossroads – The Future of the U. S. – Israel Strategic Partnership. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/110908_Malka_CrossroadsUSIsrael_Web.pdf

MANDEL, Roi. Senior Citizen demand social justice. Ynet.com [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4106023,00.html>

MEARSHEIMER, J. J.; WALT M. Stephen. Izraelská lobby a americká zahraniční politika. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87525-31-9.

MITCHELL G. Thomas. Likud leaders: The Lives and Careers of Menachem Begin, Yitzhak Shamir, Benjamin Netanyahu and Ariel Sharon. Jefferson: McFarland, 2015. ISBN: 978-1-4766-1985-9.

Netanyahu, Obama meet at White House. CNN [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/POLITICS/03/23/us.israel/>

Netanyahu 'will be peace partner'. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7962962.stm

Obama-Biden Foreign Policy Agenda, January 2009. Council Foreign Relations [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/world/obama-biden-foreign-policy-agenda-january-2009/p18307>

Obama, Netanyahu discuss U. S. – Israeli disagreements. CNN [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2009/POLITICS/05/18/mideast.obama.netanyahu/index.html?eref=rsslatest>

Obama sent Palestinians \$221M hours before leasing office. New York Post [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://nypost.com/2017/01/24/obama-sent-palestine-221m-hours-before-leaving-office/>

Olmert urges Palestinian action. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5013466.stm

Palestina se stala pozorovatelským státem OSN. Navzdory odporu USA i ČR. Idnes.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesi-nepodpori-zvyseni-palestinskeho-statusu-v-osn-f9p-/zahranicni.aspx?c=A121129_175321_zahranicni_paw

PEDATZUR, Reuven. How Obama Changed the Paradigm of U. S. – Israel Relations. HAARETZ [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/jewish/books/how-obama-changed-the-paradigm-of-u-s-israel-relations-1.393203>

PETERSBURG, Ofer. Jabotinsky most popular street name in Israel. Ynet news [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3476622,00.html>

PÍŠA, Ondřej. Masové protesty v Izraeli. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/rentgen/_zprava/933344

PM Netanyahu's Remarks at the Official Memorial Service for Zeev Jabotinsky at Mount Herzl. Prime Minister's Office [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.pmo.gov.il/English/MediaCenter/Speeches/Pages/speechZhabotinsky040816.aspx>

PM Netanyahu Address to United Nations General Assembly, September 24, 1998. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://embassies.gov.il/MFA/InternatlOrgs/Speeches/Pages/PM%20Netanyahu%20Address%20to%20United%20Nations%20General%20Ass.aspx>

Podmínky premiéra Netanjahua mohou zablokovat mírový proces. Solidarita [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://solidarita.socsol.cz/2009/akt-info/akt-info-89-podminky-premiera-netanjahua-mohou-zablokovat-blizkovychodni-mirovy-proces>

POJAR, Miloš. Izrael: stručná historie států. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-268-6.

Politická struktura. Velvyslanectví Státu Izrael v České republice [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/State/Pages/STATE-Political-Structure.aspx>

POSPÍŠILOVÁ, Miriam. Ariel Šaron. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. 2015.

Potvrzeno: Izrael a Hamas se dohodly na příměří. E15.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/potvrzeno-izrael-a-hamas-se-dohodly-na-primeri-934337>

Praha je odvážná a nejde jí jen o popularitu, řekl Netanjahu. Lidovky.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/praha-je-skvela-a-odvazna-rekl-netanjahu-f0j-/zpravy-domov.aspx?c=A121205_145157_In_domov_ase

Premiéři ČR a Izraele. Rozšíříme spolupráci ve vědě a výzkumu. Vláda České republiky [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premieri-cr-a-izraele-rozsirime-spolupraci-ve-vede-a-vyzkumu-82985/>

Profile: Benjamin Netanyahu. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2393677.stm

Q A: Israel-Gaza violence. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-20388298>

RABINOVICH, Itamar. Lingering Conflict: Israel, The Arabs, and the Middle East 1948 – 2012. Washington D. C. : Brookings Institution Press, 2013. ISBN 978-0-8157-2437-7.

RABINOVICH, Itamar. Waging peace: Israel and the Arabs 1948-2003. Princeton: Princeton University Press, 2004. ISBN 0-691-11982-1.

ROSENZWEIG, Luc. Ariel Šaron. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-268-6.

RYDVAN, Tomáš. Izraelský politický systém. Politologická revue, 8, 2002, č. 1.

SACHAR M Howard. Dějiny státu Izrael. Praha: Regia, 1999. ISBN 80-902484-4-6.

SCOTT, Jeremy. Economic Reforms And The Laffer Curve. Forbes [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<https://www.forbes.com/sites/taxanalysts/2015/11/13/netanyahu-economic-reforms-and-the-laffer-curve/#22519771224e>

Security Council Resolution 478 – 1980 – on Jerusalem – 20 August 1980 and Foreign Ministry reaction – 21 August 1980 – and the Cabinet reaction – 24 August 1980. Israel Ministry of Foreign Affairs [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook4/Pages/117%20Security%20Council%20Resolution%20478%20-1980-%20on%20Jeru.aspx>

SENIOR, Dan; SINGER, Saul. Start-up nation. Příběh izraelského hospodářského zázraku. Praha: ALIGIER s. r. o., 2011: ISBN 978-80-904895-0-9.

Sharon, Porush Vow to Expand Jewish West Bank Settlements. Jewish Telegraphic Agency [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.jta.org/1996/11/06/archive/sharon-porush-vow-to-expand-jewish-west-bank-settlements>

SCHULZE E. Kirsten. Arabsko-izraelský konflikt. Brno: CPress, 2012. ISBN 978-80-264-0000-4.

SILVERSTEIN, Richard. The new face of US-Israel policy. The Guardian [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2009/mar/02/hillary-clinton-middle-east-trip>

SINGER, David. American Jewish Year. Amer Jewish Committee, 1998. ISBN 978-0874951134.

Správné, nemusí být populární – a Česko si to uvědomilo, řekl Netanjahu. Česká televize [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1130529-spravne-nemusi-byt-popularni-a-cesko-si-uvedomilo-rekl-netanjahu>

SUSSER D., Leslie. Israel in 1997. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Israel-Year-In-Review-1997>

SONTAG, Deborah. AND YET SO FAR: A special report.; Quest for Mideast Peace: How and Why It Failed. The New York Times [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2001/07/26/world/and-yet-so-far-a-special-report-quest-for-mideast-peace-how-and-why-it-failed.html?pagewanted=all&src=pm>

‘Světlo v temnotě nenávisti’, Izrael děkuje Česku za podporu. Echo24.cz [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/iWJar/svetlo-v-temnote-nenavisti-izrael-dekuje-cesku-za-podporu>

ŠAFR, Jakub. Izraelská radikální pravice 1967 – 1995. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. 2008.

Table 1: Human Development Index and its components. United Nations Development Programme [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>

TERNER, Erich. Dějiny státu Izrael. Pardubice: Kora, 1991. ISBN 80-901092-0-9.

Text: Obama's Speech in Cairo. The New York Times [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text.html>

The Historic Deal that Will Prevent Iran from Acquiring a Nuclear Weapon. The White House – President Barack Obama. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<https://obamawhitehouse.archives.gov/issues/foreign-policy/iran-deal>

The Knesset: History and Overview. Jewish Virtual Library. [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/history-and-overview-of-the-knesset>

UN general assembly makes resounding vote in favour of Palestinian statehood. The Guardian [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<https://www.theguardian.com/world/2012/nov/29/united-nations-vote-palestine-state>

Unemployment rate. OECD [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:
<https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>

U. S. Envoy: Obama Wants 'Immediate' Mideast Talks. HAARETZ [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/news/u-s-envoy-obama-wants-immediate-mideast-talks-1.277555>

Volby v Izraeli skončily patem. MF DNES. Pressreader [online]. [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z:
<https://www.pressreader.com/czech-republic/mf-dnes/20090212/281775625054434>

YARON, Gil. Jeruzalém stře(d)t světa: historicko-politický průvodce. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-580-5.

ZÁHORA, Jakub. Arabští občané Izraele a zakletý kruh volebního bojkotu. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/arabsti-obcane-izraele-a-zaklety-kruh-volebniho-bojkotu/>

Základní informace o OECD. Stálá mise České republiky při OECD v Paříži. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zakladni_informace_o_oecd/index.html

ZBAVITELOVÁ, Gita. Izrael má novou vládu. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/nazory/_zprava/gita-zbavitelova-izrael-ma-novou-vladu--1487544

ZBAVITELOVÁ, Gita. Izraelsko-palestinský konflikt se v roce 2015 dostal do slepé uličky. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/gita-zbavitelova-izraelskopalestinsky-konflikt-se-v-roce-2015-dostal-do-slepe-ulicky--1569612

ZBAVITELOVÁ, Gita. Izrael, Spojené státy a útok na Írán. Český rozhlas. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/gita-zbavitelova-izrael-spojene-staty-a-utok-na-iran--1028677

ZBAVITELOVÁ, Gita. Předčasné volby v Izraeli – jedno překvapení za druhým. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/gita-zbavitelova-predcasne-volby-v-izraeli-jedno-prekvapeni-za-druhym--1130720

ZBAVITELOVÁ, Gita. Rok 2009 v Izraeli a na palestinských územích. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/676944

ZBAVITELOVÁ, Gita. Rok 2011 v Izraeli a na palestinských územích. Český rozhlas [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/gita-zbavitelova-rok-2011-v-izraeli-a-na-palestinskyh-uzemich--995589

ZEMAN, Miloš. Jak jsem se mýlil v politice. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005. ISBN 80-7360-260-1.

ZION B Ilan. Netanyahu fires Lapid, Livni from ministerial posts. The Times of Israel [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.timesofisrael.com/netanyahu-fires-lapid-livni-from-ministerial-posts/#!>

Zpráva o zahraniční politice ČR 1998-1999. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/zprava1998_1999.html

ZURCHER, Anthony. US Election 2016 Results: Five reasons Donald Trump won. BBC [online]. [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/election-us-2016-37918303>

10 RESUMÉ

The theme of this thesis is Israeli politics under the rule of Benjamin Netanyahu, Israel's prime minister. He first became prime minister in 1996 and his government lasted until 1999. He was selected for the second time in 2009 and holds the post of prime minister until today.

The first part of this thesis describes the political system in Israel and introduces the history of the political party Likud, chaired by Benjamin Netanyahu. The leaders of this political party included, for example, Menachem Begin, Jicchak Shamir, and Ariel Sharon. The thesis further describes the life politics of Benjamin Netanyahu and his political career, especially the political situation of Israel during the reign of Benjamin Netanyahu. It also deals with the issues and results of Israeli elections. In addition, the thesis deals with the peace process between Israel and Palestine and, among other things, with the ongoing issue of Jewish settlements, which play an important role in the closure of peace. In the work are mentioned the economic and social policy of Israel and, last but not least, the international policy, Israel's relations with the United States, Iran or the Czech Republic.

Key words: Israel; politics; Benjamin Netanyahu; peace process; settlements; prime ministr

11 PŘÍLOHY

1. Benjamin Netanjahu.

2. Zleva - Jásir Arafat, král Husajn, prezident Bill Clinton a premiér Benjamin Netanjahu při podepsání dohody v říjnu 1998.

3. Demontrace proti vysokým nákladům bydlení.

4. Premiér Benjamin Netanjahu na návštěvě v České republice s Petrem Nečasem.

12 SEZNAM PŘÍLOH

1. Benjamin Netanjahu.

(Israel's Benjamin Netanyahu: Commando turned PM. BBC.)

2. Demonstrace proti vysokým nákladům bydlení.

(Israel chce sociální spravedlnost. Do ulic vyšlo 350 tisíc lidí. Česká televize.)

3. Premiér Benjamin Netanjahu na návštěvě v České republice s Petrem Nečasem.

(Izraelský premiér vzal s sebou do Prahy půlku vlády, s Čechy si notoval. Novinky.cz.)

4. Zleva - Jásir Arafat, král Husajn, prezident Bill Clinton a premiér Benjamin Netanjahu při podepsání dohody v říjnu 1998.

(LABOTT, Elise; ZELENY, Jeff. US committed to Israel embassy move but expected to act cautiously. CNN.)